

JAARVERSLAG

2023

ERFGOEDCEL BRUGGE

In dit jaarverslag schetst Erfgoedcel Brugge een beeld van haar werking in het derde jaar van de beleidsperiode 2021-2026. Een jaar waarbij we op kruissnelheid kwamen bij het uitvoeren van onze doelstellingennota, enkele grote projecten afronden, onze blik verder verruimden naar de regio en mooie resultaten bereikten op het vlak van doelgroepenwerking. Het overzicht van onze activiteiten in 2023 vullen we aan met enkele kerncijfers over de werking.

ERFGOEDCEL BRUGGE

EEN SLAGKRACHTIGE ORGANISATIE

MENSELIJK KAPITAAL

Erfgoedcel Brugge werd opgericht in 2000. Doorheen de jaren veroverde Erfgoedcel Brugge een duidelijke plek in het Brugse en regionale erfgoedlandschap als betrouwbare en kwaliteitsvolle partner. De aandacht van Erfgoedcel Brugge gaat daarbij prioritair uit naar de begeleiding van erfgoedverenigingen, het opzetten van trajecten met en voor bijzondere doelgroepen en de ondersteuning van organisaties die geen kerntaak opnemen in de zorg voor cultureel erfgoed. In de uitbouw van onze werking wordt maximaal afgestemd met de andere diensten uit de Cluster Cultuur van Stad Brugge.

Voor de werking van een erfgoedcel is het menselijk kapitaal van groot belang. Met de opgebouwde expertise zet het team van Erfgoedcel Brugge zich dagelijks in voor het lokale erfgoedveld en realiseert het de geformuleerde acties uit het erfgoedconvenant 2021-2026, afgesloten met de Vlaamse Overheid en geconcretiseerd in de bijbehorende **doelstellingnota**.

In 2023 was ons **vast team** als volgt samengesteld:

- 1 coördinator - A1a-A2a – voltijds (Livia Snauwaert);
- 3 consulenten - B1-B3 – voltijds (Sarah Verplancke, Lisa Bracke en Louise Vermeersch);
- 0,5 administratief medewerker - C1-C3 – halftijds (Evelyne Demey en Catherine Brouckaert).

Dit wijkt licht af van het organogram dat in maart 2021 door de gemeenteraad was goedgekeurd:

- 1 coördinator - A1a-A2a – voltijds;
- 1 stafmedewerker - A1a-A2a – voltijds;
- 2 consulenten - B1-B3 – voltijds;
- 0,5 administratief medewerker - C1-C3 – halftijds.

Bij het vertrek van de stafmedewerker in 2022 werd zij op B-niveau vervangen door een derde consultant en dat is sindsdien ongewijzigd gebleven. De administratief medewerker werkte in 2023 niet langer viervijfde, omdat de anciënniteit van hoofdmedewerker Catherine Brouckaert door interne besparingen bij Musea Brugge niet langer kon worden bijgepast door onze koepelorganisatie. Omdat er op het organogram van Erfgoedcel Brugge slechts ruimte is voor een halftijds administratief medewerker, moest Catherine op zoek naar een andere functie bij Stad Brugge. Voor de halftijdse administratieve functie bij de erfgoedcel kon enkel met de mutatielijst voor intern personeel worden gewerkt, door de aanwervingsstop bij de stad die gedurende de laatste vijf maanden van 2022 gold. Er diende zich eind 2022 slechts één interne kandidaat aan voor de halftijdse administratieve job bij de erfgoedcel. Die persoon was echter nog in ziekteverlof en startte pas begin februari. Evelyne Desmet kwam van de dienst Werk & Ondernemen en moest zich nog helemaal inwerken in haar boekhoudkundige taken en de werking van de erfgoedcel. Na 6,5 maanden herviel ze van haar ziekte. Sinds september wordt ze vervangen door Catherine, die blij is om – zij het voorlopig tijdelijk – opnieuw bij ons aan de slag te zijn. Catherine was zelf gedurende 2023 *out* geweest en greep haar kans om progressief terug te komen werken op halftijdse basis. Momenteel zoekt de Personeelsdienst een definitieve oplossing voor Evelyne na haar ziekteverlof. Catherine wil immers vanaf 2024 opnieuw viervijfde aan de slag, het liefst bij Erfgoedcel Brugge, en Evelyne gaf zelf aan dat het takenpakket bij de erfgoedcel niet goed bij haar past.

De subsidieaanvraag voor het **cultureel-erfgoedproject “Naar een regionale collectie- en depotwerking in regio Brugge-Oostende”** (zie verder) dat Erfgoedcel Brugge op 15 september 2022 indiende in samenspraak met Erfgoedcel Kusterfgoed werd op 12 januari 2023 gehonoreerd door de minister van Cultuur. Erfgoedcel Brugge startte in het voorjaar met een aanwervingsprocedure samen met Poolstok, een HR-bedrijf waarmee Stad Brugge een raamcontract heeft voor flexjobprocedures. Op 27 maart 2023 werd **Pieter De Ketelaere** aangesteld als **projectmedewerker**. Pieter was op dat moment nog actief bij het Cultuurcentrum (CC) waar hij fase 2 van het door Vlaanderen gesubsidieerde cultureel-erfgoedproject “Koninklijke Stadsschouwburg Brugge: uitbouw van een werking als Vlaamse presentatieplek voor podiumtechnisch en scenografisch erfgoed” (PSTE-project) in goede banen leidde. Pieter startte op 1 juni 2023 deeltijds (25%) bij de erfgoedcel, terwijl hij voor 75% actief bleef bij het CC. Sinds 1 september 2023 is Pieter voltijds bij ons in dienst. Tijdens de maanden september-november rondde hij in zijn eigen tijd de rapportage van het PSTE-project af. We stelden een werkschema op waarbij Pieter zijn aandacht en kantoortijd verdeelt tussen de referentieregio's Brugge en Oostende. Pieter wordt intensief begeleid door Nathalie Franck (Kusterfgoed) en Livia Snauwaert (Brugge) en koppelt regelmatig terug naar een kernteam van projectpartners en de projectstuurgroep waarin alle 16 projectpartners vertegenwoordigd zijn. Gelukkig is Pieter geen onbekende voor Erfgoedcel Brugge. Hij werkte in 2021-2022 al eens vijf maanden in ons team als vervanger van de stafmedewerker en met focus op diversiteit. Zijn inwerktijd verliep dan ook vlot, hoewel de werktijd gedurende de eerste drie maanden op het project (juni-augustus) erg beperkt bleef.

Het team van de erfgoedcel hangt ondertussen goed samen. We zetten ook in op informele contacten. Zo sloten we aan bij de teamdag van Musea Brugge in Damme, organiseerden we een vormingsdag waarop we aan de slag gingen met *visual harvesting* en deden mee met *Bak for life*, een initiatief in het kader van de Warmste Week.

Erfgoedcel Brugge wil een **open huis zijn voor jong en nieuw talent**.

Twee semesters lang liep **Jeanne De Wolf** (HoGent), **student sociaal werk**, stage bij ons. Ze beet zich van 6 maart tot 19 mei vast in het educatief pakket “Adornes achterna” (zie verder) en werd hierbij zowel door Stadsarchief Brugge als door de consultant erfgoededucatie van de erfgoedcel begeleid. Van 2 oktober 2023 tot 19 januari 2024 werkte Jeanne aan een nieuw educatief pakket in het kader van Struikelstenen Brugge (zie verder).

Vol spanning startte ik in maart 2023 met mijn allereerste stageperiode bij Stadsarchief en Erfgoedcel Brugge. Mijn opdracht was het vernieuwen van het educatieve pakket ‘Adornes Achterna’. Anselm Adornes komt terug tot leven en neemt leerlingen van het derde middelbaar mee doorheen het middeleeuwse Brugge via de ErfgoedApp (FARO). Ik leerde tijdens mijn stage heel veel bij over het verbinden van onderwijs en erfgoed en over mijn stad, Brugge. Ik ben dan ook blij dat ik mijn tweede stageperiode opnieuw bij Erfgoedcel Brugge mag lopen, dit keer rond herinneringseducatie.

JEANNE DE WOLF (HOGENT)

Afgelopen jaar verwelkomden we **twee BIS-stagiairs** in ons team **ter ondersteuning van de lokale coördinatie van Erfgoeddag**. Olaya Olonso López ondersteunde van 15 november 2022 tot 14 mei 2023 de editie met als thema "Beestig!". Deze getalenteerde Spaanse studeerde kunstgeschiedenis, cultuurmanagement en communicatie aan de universiteiten van Oviedo en Girona. Tijdens haar postgraduaat Toerisme management op UNESCO werelderfgoed sites werd ze verliefd op Brugge. Ze woont sinds 2021 in Antwerpen. Olaya was enorm gemotiveerd om in de Brugse erfgoedsector aan de slag te kunnen. Ze kreeg bij ons oefenkansen Nederlands en bleek ons vertrouwen meer dan waard. Olaya zette haar grafische en organisatorische talenten in om de editie 2023 van Erfgoeddag tot een succes te maken. Dankzij haar ervaringen als jongerenentertainer en met sociale media sloegen we makkelijker de brug naar deze doelgroep en speelden we beter in op hun leefwereld (zie verder).

Op 15 november 2023 startte Jade Philippeth bij ons. Jade is historica en politicologe. Ze leverde twee masterscripties af over integratie en schreef een onderzoekspaper over lokale burgerparticipatie. Organiseren en communiceren zit haar in het bloed. Recent werkte ze mee aan een mondelinge geschiedenis project in het Gentse Industriemuseum, waardoor haar interesse voor het culturele erfgoed werd aangewakkerd. Het thema van Erfgoeddag 2024 "Thuis" boeit haar omdat het de verbindende kracht van erfgoed aanspreekt. Jade wil het evenement meer inclusief en divers maken (zie verder).

We schakelden in 2023 **twee studenten kantoor** in van het zesde jaar Vrij Handels- en Sportinstituut te Brugge (VHSI). Jaydon Rabout liep stage bij ons van 1 februari tot 30 juni en werkte mee aan Vertelgoed.be (zie verder) en de administratie rond Erfgoeddag. Niels Gyselinck liep van 6 september 2023 tot 31 januari 2024 stage bij ons. Tijdens die periode werkte hij voornamelijk mee aan de uitleendienst reminiscentie en de opschoning van ons adressenbestand ter voorbereiding van de migratie naar Mailchimp.

Zoals ieder jaar proefden enkele studenten van het 6de middelbaar van Sint-Leo Hemelsdaele in januari-februari van onze werking tijdens hun **inleefstage**. Drie jongeren ontwikkelden tijdens vijf donderdagnamiddagen onder begeleiding van de consulent erfgoededucatie van de erfgoedcel een fietstocht die de activiteiten van Erfgoeddag die buiten het stadscentrum doorgingen, met elkaar verbond (zie verder).

En *last but not least*: wat zou Erfgoedcel Brugge betekenen zonder haar **vrijwilligers**? We kozen er net als vorig jaar voor om onze vrijwilligers deftig in de bloemetjes te zetten. We organiseerden onder meer een bezoek in het Benedictinessenklooster Monasterium De Wijngaard in het Begijnhof voor de vrijwilligers religieus erfgoed, een bezoek achter de schermen in het Speelgoedmuseum te Mechelen voor de vrijwilligers actief in VIVES SpellenLab en een bedankingsfeest voor de vrijwilligers van Erfgoeddag op Kinderboerderij De Zeven Torentjes (zie verder).

SAMENWERKEN ZIT IN ONS BLOED

Erfgoedcel Brugge werkt intens samen met de collega's binnen de Cluster Cultuur en met de stedelijke culturele partners.

Van oktober 2022 tot september 2023 timmerde **Cultuurcentrum Brugge (CC)** verder aan zijn erfgoedverhaal tijdens de **tweede** en laatste **fase van het bovenlokaal cultureel-erfgoedproject rond het eigen podiumtechnisch en scenografisch erfgoed** ("Koninklijke Stadsschouwburg Brugge: uitbouw van een werking als Vlaamse presentatieplek voor podiumtechnisch en scenografisch erfgoed"). Daarbij kon het, net als tijdens fase 1, rekenen op de ondersteuning van een **stuurgroep**, waarin naast CEMPER, Kenniscentrum Podiumtechnieken RITCS en FARO ook **Erfgoedcel Brugge vertegenwoordigd** was.

Tijdens het project stond de vraag centraal hoe een podiumhuis zijn eigen erfgoedcollectie kan bewaren, beheren en presenteren, alsook welke kansen dat biedt. De trajecten uit fase 1 werden verder uitgediept. Het 'open depot' op de zolder van de schouwburg kreeg een extra workshopruimte die ingevuld werd met de uitwerking van een educatief pakket rond historische theaterbelichting. De trajecten mondelinge geschiedenis en documentair erfgoed dienden als basis voor de derde editie van het belevingsparcours "De Schouwburg Vertelt". Vier 'onzichtbare' theaterberoepen – ouvreuse, machinist, scenograaf en rekwisiteur – vormden daarbij het uitgangspunt om de erfgoedcollectie en het gebouw te verbinden met zowel de bredere theatergeschiedenis als het lokale erfgoedverhaal. En dat werd gesmaakt, want dankzij dit zomerinitiatief bezochten 3.200 mensen de schouwburg buiten het theaterseizoen.

De **projectresultaten** vonden niet alleen hun weg naar een internationaal publiek tijdens de conferentie van PERSPECTIV (Association of Historic Theatres in Europe) in oktober 2022, maar ook naar de Vlaamse erfgoedsector tijdens de afsluitende inspiratiedag "Erfgoed achter de schermen". Op het programma stonden presentaties van organisatoren CEMPER en CC, aangevuld met een waaier aan andere praktijkvoorbeelden. Een panelgesprek over de kansen en uitdagingen, gemodereerd door FARO, sloot de dag af.

Hoewel een intensieve **erfgoedwerking**, zoals tijdens het project, op lange termijn niet haalbaar is, wil het CC blijven inzetten op zijn erfgoed. De projectresultaten vormen hiervoor een solide basis. Daarvoor kan het CC ook **na afloop van het project blijven rekenen op de ondersteuning door Erfgoedcel Brugge**. Hiervoor worden in 2024 concrete afspraken gemaakt.

Dit jaar nam Erfgoedcel Brugge opnieuw deel aan het **Krikrak** festival, georganiseerd door **Brugge Plus** vzw. Dit gratis **familiefestival** is jaarlijks een uitgelezen kans om de verschillende organisaties van de Pakhuizensite de handen in elkaar te laten slaan en de deelnemende kinderen een fijne dag te bezorgen. Dit jaar kozen we samen met Raakvlak, Woosh en House of Time voor een groot **avondspel** dat doorging op zaterdagavond 4 oktober. De site werd omgetoverd tot een ontdekkingsparadijs waarbij de kinderen een reis door de tijd maakten. Elke organisatie voorzag één of twee **opdrachten** waar de groepjes kinderen aanwijzingen konden verzamelen. Tijdens het eindspel legden ze die bij elkaar om de grote tijdmachine terug in werking te laten treden. Zo'n 60 kinderen konden zich voor deze activiteit inschrijven. Naast het avondspel waagden kinderen en ouders zich ook aan het bakken van Middeleeuwse broodjes boven een houtvuur en werd lekker nagepraat bij de bar van House of Time.

Op 31 augustus werd **Cultuurkuur Brugge gelanceerd**. Cultuurkuur is hét platform waar school en cultuur elkaar ontmoeten. Met Cultuurkuur Brugge willen de Brugse cultuurspelers, waaronder ook Erfgoedcel Brugge, het Brugse onderwijs versterken. Door meer en

Tijdens het erfgoedproject van de Koninklijke Stadsschouwburg mochten wij rekenen op de steun van Erfgoedcel Brugge. In de eerste plaats voor de registratie van onze collectie podiumtechnisch en scenografisch erfgoed die we op zolder bewaren. Maar ook in de verdere fases bleef de erfgoedcel aanwezig als een trouwe *compagnon de route* die ons adviseerde en ondersteunde: in de projectstuurgroep, tijdens Erfgoeddag 2023, op onze afsluitende studiedag i.s.m. CEMPER en bij de oefening om de projectverwezenlijkingen te verduurzamen binnen onze werking.

PIETER GADEYNE (CC BRUGGE)

betere cultuureducatie, maar vooral ook door een betere toeleiding van leerkrachten naar het Brugse aanbod. Dat is voortaan gebundeld op de deelsite van Cultuurkuur en moet leerkrachten inspireren om nog meer met cultuur en erfgoed aan de slag te gaan in of met de klas.

In 2023 zette **Raakvlak** een mooi educatief traject op poten met een rits West-Vlaamse gemeentes waar de archeologische dienst al prachtige vondsten uit de bodem haalde. Het project is "**Vondsten(f)luisteraars**" gedoopt en bestaat uit een digitaal luik, aangevuld door fysieke koffers met daarin indrukwekkende replica's van de vondsten. Via de website kom je terecht in de 360° virtuele depotruimte van Raakvlak. In deze depotruimte klik je door naar de archiefkoffers van de gemeentes en ontdek je er de ingesproken getuigenissen van de historische objecten. De consultant erfgoededucatie van **Erfgoedcel Brugge ontwikkelde mee** interessante en waardevolle **educatieve oefeningen** om met de vondsten aan de slag te gaan in de klas.

Brugge Plus stak in samenwerking met tal van stedelijke partners de Reiefesten in een nieuw jasje. Het **Reiefestival** ging nog steeds door langs de karakteristieke reien, maar de aanpak was voor het eerst erg participatief. **Erfgoedcel Brugge werkte mee aan de uitwerking van de digitale inspiratiebox** rond het centraal thema geloof, die hedendaagse (podium)kunstenaars inspireerde om te werken met het erfgoed van de stad. Zo kwamen verrassende openluchtlocaties, zoals de besloten tuin achter het Begijnhof, tot leven tijdens theatervoorstellingen, performances, installaties, concerten en workshops.

Erfgoedcel Brugge hielp ook bij de uitwerking van een deel van het programma. De Italiaanse kunstenares Azzurra De Gregorio vroeg ons om haar **workshop "Pro Gratia Recepta"** – vertaald 'Voor de ontvangen gunst' – te ondersteunen. Tijdens de workshop, die doorging in de Poortersloge, kon iedereen die iemand wilde bedanken voor hulp, genezing of troost een votiefbeeld of ex-voto maken tijdens een creatief atelier, daarin begeleid door de kunstenares en onze vrijwilligers. We telden 330 participanten, waaronder ook heel wat internationale bezoekers. Aan de workshop was ook een kleine tentoonstelling verbonden, die het historische gebruik van ex voto's toelichtte met enkele voorbeelden uit de collectie van Musea Brugge alsook uit Brugse kerken en kapellen. Daarnaast ontwikkelde Brugge Plus met onze input ook een **Do It Yourself-pakket** om dezelfde workshop voorafgaand aan het Reiefestival met 180 bewoners van **Brugse woonzorgcentra** te doen. Zo konden zij ook participeren aan het festival.

In de aanloop naar het Reiefestival was het interessant om op de historische kennis van de erfgoedcel rond religieus erfgoed een beroep te kunnen doen. Onze samenwerking was ook bijzonder waardevol voor het project van kunstenares Azzurra De Gregorio. Brugge Plus was aangenaam verrast over de professionele ondersteuning van de erfgoedcel bij de workshop “Pro Gratia Recepta”, in het bijzonder bij de werving van stuk voor stuk enthousiaste en bekwame vrijwilligers. De erfgoedcel bleek eens te meer een betrouwbare partner te zijn die heel goed weet wat participatief werken inhoudt. We werken in de toekomst met plezier opnieuw met jullie samen!

ALAN QUIREYNS (BRUGGE PLUS VZW)

Deelnemers konden ervoor kiezen om hun ex voto aan te bieden aan een mysterieuze, universele figuur, God noch mens en aan geen enkele religie of cultuur gebonden, die ze tijdens een **slotceremonie** in ontvangst nam en meedroeg tijdens een boottocht op de reien doorheen de binnenstad, begeleid door live muziek van Accademia della Speranza.

Samen met de stafmedewerker digitale ontwikkelingen van Stad Brugge Alexander Soetaert zette de erfgoedcel in 2023 verder in op de **vernieuwing van ErfgoedBrugge.be**. Vanuit de erfgoedcel waren zowel de coördinator als de consultant erfgoedzorg betrokken bij de selectie van de leveranciers en bij de ontwikkeling van het nieuwe stedelijke portaal voor de presentatie van cultureel-erfgoedcollecties op het Brugse grondgebied. We zitten op schema om tegen de zomer van 2024 te landen met dit project.

Erfgoedcel Brugge zet in op **ontmoeting, verbinding en kennisdeling**. We organiseerden in 2023 opnieuw **drie Erfgoedrendez-vous**. Tijdens deze bijeenkomsten brachten we het Brugse erfgoedveld bijeen **rond drie thema's: zorg, lokale geschiedenis en storytelling**. In totaal telden we 81 deelnemers. Samen met Foton, het Expertisecentrum voor dementie, werkt stad Brugge al vele jaren aan een **dementievriendelijke stad**. Musea Brugge en Erfgoedcel Brugge hebben de afgelopen jaren ook initiatieven opgezet die bijdragen aan deze doelstelling. Tijdens het Erfgoedrendez-vous “Hoe kan je inzetten op zorg?” op 6 maart zetten we enkele initiatieven in de kijker en deelden we onze ervaringen. De deelnemers uit de erfgoedsector kregen concrete tips mee over hoe ze kunnen bijdragen aan een dementievriendelijke stad door hun aanbod en publieksactiviteiten af te stemmen op mensen met dementie. We kwamen samen in het Volkskundemuseum, dé plek bij uitstek om te mijmeren over vroeger. Op 29 juni verzamelden we aan een zomers gedekte tafel in de Tuin van Heden (Godelieveabdij). We brachten er de Brugse heemkundige kringen, gidsenverenigingen en erfgoedorganisaties samen rond lokale geschiedenis. De heemkringen kregen het forum en stelden het menu samen. Ze zochten met onze stedelijke erfgoedpartners Raakvlak, Stadsarchief, Erfgoedbibliotheek Biekorf en Musea Brugge uit hoe ze elkaar kunnen versterken. Zo werd dit Erfgoedrendez-vous

Het Erfgoedrendez-vous afgelopen zomer in de prachtige tuin van de Godelieveabdij bracht de Brugse heemkringen dichter bij elkaar. We stemden naar aanleiding van dit initiatief af met de Openbare Bibliotheek en Stadsarchief Brugge over de bewaring en digitalisering van de heemkundige tijdschriften. De bijeenkomst overtrof onze verwachtingen omdat het leidde tot meer samenwerking rond lokale geschiedenis.

DIRK HEYNS (HEEMKRING BRUGS OMMELAND)

bijvoorbeeld de katalysator om **afspraken** te maken **op het vlak van digitalisering, bewaring en ontsluiting van heemkundige tijdschriften**. Die werden tot voor kort op verschillende plaatsen bewaard, zijn onvolledig digitaal beschikbaar of fysiek raadpleegbaar. Een rationalisering en krachtenbundeling drong zich al jaren op, maar wordt nu dankzij ons initiatief stilaan concreet.

Het laatste Erfgoedrendez-vous van afgelopen jaar op 13 december draaide rond de kracht van een verhaal. Verhalen vertellen zorgt ervoor dat mensen zich verbonden voelen en is van alle tijden. Verhalen kunnen zelf deel uitmaken van het erfgoed dat we willen doorgeven aan toekomstige generaties, maar verhalen kunnen ook over erfgoed gaan en helpen om de kennis uit het verleden over te brengen. Erfgoedcel Brugge stelde samen met het Brugse vertelcollectief De Op-Lichters en de Mind-and Makerspace van Howest een geanimeerd en hands-on avondprogramma samen onder de noemer "Brugge(n) bouwen met woorden", waarbij de deelnemers zelf **aan de slag** gingen **met storytelling in functie van hun erfgoedpraktijk**.

Maar we kijken ook over de stadsmuren en werken actief samen op West-Vlaams niveau. De vijf **West-Vlaamse erfgoedcellen** continueerden de bestaande samenwerking. We blijven inzetten op onderlinge kennisdeling, maar ook op de uitbouw van relevante overlegplatformen op West-Vlaamse schaal (hoger onderwijs, media...). Zo werkte onze coördinator mee aan Atelier zuidwest. Op 13 december begeleidde ze een brainstormtafel met als thema hergebruik na digitalisering. Ook de projectmatige samenwerking rond de **Molenbrigade** werd verdergezet. In 2023 organiseerde TERF de jaarlijkse erfgoedcellenbijeenkomst in Izegem.

In 2024 is het 125 jaar geleden dat Guido Gezelle overleed. Voor het Gezellegenootschap en drie West-Vlaamse Erfgoedcellen (Brugge, TERF en zuidwest) dé gelegenheid om de minder bekende inspiratiebronnen (spiritualiteit, ecologie en culturele diversiteit) van deze dichter in de schijnwerpers te zetten en naar het brede publiek te brengen. De voorbereidingen voor dit **bovenlokaal cultuurproject "Gezelle inspireert"** gingen reeds in 2023 van start. Erfgoedcel Brugge ondersteunde samen met de collega's van erfgoedcellen TERF en zuidwest het genootschap bij het opstellen van een subsidiedossier binnen het bovenlokaal cultuurdecreet. We organiseerden een inspiratiemoment om samen met uiteenlopende partners uit de regio interessante invalshoeken te zoeken binnen het oeuvre van Gezelle. Dit leverde een hedendaags projectidee op dat ook de jury kon smaken. De aanvraag werd gehonoreerd en het genootschap kan zo beschikken over een projectsubsidie van 134.700 euro. Die zal benut worden voor het aantrekken van een productieleider en communicatieverantwoordelijke en voor de programmatorische ondersteuning van de ingediende projecten binnen de *open call* (in december 2023 gelanceerd). Erfgoedcel Brugge ondersteunt het genootschap ook in 2024 bij de verdere uitrol van dit project.

In 2023 trof de Provincie West-Vlaanderen voorbereidingen voor de erkenning van het **Landschapspark Zwinstreek**. Erfgoedcel Brugge nam actief deel aan de werkgroep **erfgoed** om linken te leggen tussen het landschap en het culturele erfgoed aanwezig in de musea, archieven, bibliotheken, kerken en in de hoofden en de handen van de mensen uit de regio. De erfgoedcel organiseerde zelfs één van de bijeenkomsten van de werkgroep, gekoppeld aan een geleid bezoek

aan de nieuwe opstelling **“Brugge en de zee”** in het Stadhuis en de tijdelijke tentoonstelling **“Pieter Pourbus. Master of Maps”**, die de kaart van het Brugse Vrije uit 1571 in de kijker plaatste.

Op vrijdag 13 oktober erkende de Vlaamse regering de Zwinstreek als Landschapspark. Met die titel hoort de Zwinstreek in het rijtje van de eerste 4 Nationale Parken en 5 Landschapsparken in Vlaanderen. De financiële steun die volgt uit de erkenning, is een welgekomen impuls voor een gebied met unieke troeven – ook op het vlak van cultureel erfgoed – en een erkenning voor de rijke traditie aan grensoverschrijdende samenwerking.

Erfgoedcel Brugge participeerde ook actief in talrijke **overlegmomenten op Vlaams niveau**, zoals het erfgoedcellenoverleg, de trefdag erfgoedcellen (in 2023 in Aalst), de collegagroepen en lerende netwerken rond digitale collectieregistratie, erfgoedzorg, ontzamelen, cultuureducatie, mondelinge geschiedenis... van FARO, naast vele andere klankbord- en expertengroepen.

KADOC werkte in het kader van **twee** projecten **Brugse proeftuinen** uit. Erfgoedcel Brugge zetelde in de klankbordgroepen van beide projecten en faciliteerde het contact met lokale partners.

Het project **“Zorgzaam (met) erfgoed”** wil inzetten op sensibilisering, identificatie, kennisopbouw en -deling rond het erfgoed van zorginstellingen en -organisaties in Vlaanderen. In de Brugse proeftuin ging men aan de slag met zorgvergoed en participatie in het WZC Hof Bladelin. Na een oproep naar getuigenissen en beeldmateriaal werd het zorgverhaal verwerkt in een digitale tijdlijn met vier audiofragmenten. De projectmedewerkers van KADOC nodigden de bewoners van Hof Bladelin vervolgens uit om het verhaal te ontdekken via audio en afbeeldingen. Na afloop stonden ze nog even stil bij verleden, heden en toekomst van de ouderenzorg. Met de proeftuin willen ze vooral ook andere zorginstellingen inspireren om de eigen bewoners te betrekken bij het erfgoedverhaal van hun voorziening.

Met het project **“Hilal. 50 jaar islamitische eredienst in Vlaanderen (1974-2024)”** wil KADOC dan weer inzetten op de geschiedenis van moskeeën en het daarmee verbonden erfgoed in Vlaanderen en Brussel. Ze verzamelden daarvoor mondelinge getuigenissen in verschillende Vlaamse en Brusselse Moskeeën. Ook het Cultureel Islamitisch Centrum Brugge (CICB) werkte mee. Erfgoedcel Brugge neemt deel aan de klankbordgroep en engageert zich om de resultaten van dit onderzoeksproject ook in de Brugse regio te helpen verspreiden (2024 - 2025). Dankzij dit project bouwden we goede contacten op met het CICB. Bestuurslid Minara Temirova nam bijvoorbeeld deel aan onze projectweek in Howest en inspireerde zo alvast de in de studenten lerarenopleiding om met Islamitisch erfgoed aan de slag te gaan. We kijken uit naar verdere samenwerking.

EXTRA WERKINGSMIDDELEN GOED BESTEED

De erfgoedcel kreeg in 2023 een verhoogde **werkingssubsidie** van de Vlaamse Overheid. De voorziene jaarlijkse subsidie voor de convenantsperiode 2021-2026 van € 370.000 per jaar werd opnieuw **geïndexeerd** omwille van de energiecrisis, maar die indexering bleek afgelopen zomer toch iets minder dan eerst gecommuniceerd door het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Uiteindelijk bedroeg de werkingssubsidie 405.078 euro i.p.v. 412.480 euro, hetgeen toch nog een stijging van **35.078 euro** betreft. 80% van de totale subsidie ging zoals vorig jaar naar personeel, 20% naar werking.

Het **overschot van het werkingsbudget 2022**, dat ca. 30.000 euro bedroeg, werd verschoven naar het budget van de dienst Informatica en **zal gebruikt worden voor de ontwikkeling van onze nieuwe website**, die een distributiesite van de stedelijke website zal worden in 2024. Op basis van het intensieve vooronderzoek met extern bureau Leap Forward in 2022 zetten we het visual design voor onze nieuwe website op punt. Samen met leverancier Hyperion en de collega's van de dienst Communicatie & Citymarketing gebeurde dit in het najaar van 2023. De facturen hiervan volgen pas in 2024, want de eigenlijke ontwikkeling van de website op basis van de modules van brugge.be staat pas volgend jaar op het programma. Hierover valt zeker meer te lezen in het jaarverslag van 2024.

VERDER TIMMEREN AAN EEN INCLUSIEVE WERKING

Om diversiteit meer structureel te verankeren in alle aspecten van onze werking ontwikkelden we in 2022 een **diversiteitsplan** met daarin onze visie op inclusief werken en de geplande acties daarrond voor de rest van deze beleidsperiode. Afgelopen jaar zetten we dit plan verder in de praktijk om.

Voor Erfgoeddag experimenteerden we met **"SamenLezen"**. Onder de impuls van FARO volgden drie vrijwilligers een traject om samenleesbegeleider te worden voor anderstaligen. Tijdens de Erfgoedweek lazen de cursisten NT 2 van de Brugse LIGO klassen dierenverhalen voor samen met de samenleesbegeleider.

Dat smaakte naar meer en in 2024 zullen we de methodiek opnieuw inzetten op Erfgoeddag om erfgoedverhalen tot bij een anderstalig publiek te brengen, telkens in nauwe samenwerking met Avansa en FARO.

Bij onze projecten, zoals "Erfgoedlab Damme" (zie verder), "Gezelle Inspireert" (zie hierboven) en het buurtproject textiel "De rode draad" (zie verder), **zochten we naar linken tussen het klassieke Brugse erfgoed en dat van de hedendaagse Bruggeling die daar niet altijd een band mee heeft**. We bouwden zo verder op de contacten die we legden bij het opstellen van het diversiteitsplan en de kennis die we opdeden tijdens verschillende studiedagen.

Erfgoedcel Brugge was ook in 2023 **partner** van twee projecten waar inclusie en diversiteit belangrijke thema's zijn. Via het project **Hilal. 50 jaar islamitische eredienst** van KADOC verstevigden we onze contacten met de Brugse Moskee en werkten we aan meer zichtbaarheid van meerstemmig erfgoed (zie hierboven). Met de ondersteuning van de **werkgroep Struikelstenen Brugge** voeren we een pleidooi voor herinneringseducatie en een tolerante en diverse samenleving (zie verder).

Nieuwe Bruggelingen werden **verwelkomd** met een ludiek knutselpakket dat onze werking voorstelt; Dit gebeurde tijdens de welkomstavond in het Concertgebouw op 20 maart.

BRUGGE

ERFGOEDCEL

Verenigd met de Erfgoedcel van Brugge, de spin in het Brugse erfgoedweb!
Leven verbindingen tussen de verschillende Brugse erfgoedspelers, van
indige kringen tot musea. We focussen daarbij zowel op roerend erfgoed
als tastbare objecten als immaterieel erfgoed (gebruiken, tradities).
Van Jan Van Eyck, Brugse kant of de liedjes die opa vroeger zong op
de plaats. Ze zijn voor ons allemaal van ontschaalbare waarde!
Lezen over onze werking van de Erfgoedcel en wat onze visie is?
Stuur dan snel naar www.erfgoedcelbrugge.be

DUURZAAMHEID IN DE PRAKTIJK

Duurzaam en deontologisch handelen maakt expliciet onderdeel uit van het beleidsplan van Erfgoedcel Brugge (OD 5.2). We willen bewuste keuzes maken op dat vlak en vertrekken hierbij vanuit het stedelijk duurzaamheidsbeleid dat is opgebouwd rond de *Global Goals for Sustainable Development* van de Verenigde Naties. Bij de effectieve uitvoering van projecten stimuleren we de betrokken partners om eenzelfde houding te ontwikkelen.

Hier vind je enkele voorbeelden van hoe we dit vertaalden in de praktijk in 2023.

Bij ons aankoopbeleid kiezen we bewust voor ecologisch verantwoorde producten en fair trade. We steunen zoveel mogelijk lokaal ondernemerschap. Zo smulden we tijdens ons Erfgoedrendez-vous ZOMERtafel in juni van een lokaal en duurzaam driegangenu bereid door **Kopje Zwam** – gespecialiseerd in circulaire stadslandbouw – en Handmade in Brugge maker **Otto Waffle Atelier**, de bedenker van de enige Brugse ambachtelijke wafel in de vorm van kant. We promootten deze voeding bewust bij de deelnemers op het menu van de avond.

We kochten samen met Handmade in Brugge **modulair tentoonstellingsmateriaal** aan bij Brugse maker **Yves Obyn**, dat voortaan voor elk van onze expo's inzetbaar is. We gebruikten het voor een eerste keer bij de pop-up tentoonstelling in het kader van het project "RESTafette religieus textiel" (zie verder). Hierover getuigden we tijdens het Groot Onderhoud 2023, dé netwerkbijeenkomst van de Vlaamse erfgoedsector, die deze keer helemaal in het teken van duurzaamheid stond. Ca. 80 deelnemers leerden tijdens twee sessies dat ook erfgoedcellen met kleinschalige initiatieven een verschil kunnen maken op dat vlak.

In tijden waar de textiel- en mode-industrie één van de meest vervuilende op aarde is en waarin we weinig stilstaan bij de ecologische en menselijke tol die textielproductie vraagt, hopen we met het project "RESTafette religieus textiel" en onze steun aan andere initiatieven van Handmade in Brugge een ander geluid te laten horen. Ambachtelijke technieken winnen aan populariteit en kunnen een impact hebben op hedendaagse vraagstukken, zoals ecologie, duurzaamheid en

Het thema duurzaamheid zit, zoals het hoort, verweven in de werking en projecten van Erfgoedcel Brugge. Voor FARO en de erfgoedsector is praktijkervaring enorm waardevol: bedankt om die te delen op het Groot Onderhoud van 2023 en op het Lerend netwerk duurzamere collectiezorg. We zijn heel blij dat jullie samen met ons willen verder timmeren aan de weg en dat mét oog voor de eigenheid van iedere erfgoedorganisatie. Ook als uitleenpunt van onze Uitleendienst Erfgoed is Erfgoedcel Brugge een waardevolle partner.

TINE HERMANS (FARO)

evenwichtig toerisme. Denk maar aan hoe imkers de bijenpopulatie in de stad opnieuw op peil kunnen helpen brengen of hoe een kwalitatief souvenir gebaseerd op een eeuwenoude traditie een alternatief kan bieden voor de wegwerpcultuur dankzij het project "Future Souvenirs" (zie verder). Samen met Handmade in Brugge zien we **ambachten niet als een traditie uit een stoffig verleden, maar als een middel om de wereld vandaag beter vorm te geven.**

Dienstverplaatsingen gebeuren met het openbaar vervoer. Voor korte afstanden nemen we de fiets. We kochten een **elektrische cargofiets** voor het vervoer van ons materiaal in de binnenstad.

Erfgoedcel Brugge **communiceert grotendeels digitaal**. Voor papieren drukwerk wordt bewust gekozen voor milieuvriendelijkheid (FSC-certificaat, realistische oplage...) en een lokale leverancier. Zo werd voor Erfgoeddag opnieuw geen uitgebreid programma meer voorzien, maar een krantje dat in het Stadsmagazine van maart werd ingevoegd en zo in de brievenbus van elke Bruggeling viel (ca. 70.000 postadressen).

Een van de consultants van de erfgoedcel is **lid van het Lerend netwerk duurzamere collectiezorg** van FARO en woont de **stedelijke** bijeenkomsten van de **werkgroep voedselstrategie** bij.

BLIK OP DE REGIO

7 STEMMEN IN DAMME

De stadsbesturen Damme en Brugge sloten in september 2019 een overeenkomst om tot een sterkere wissel- en samenwerking op vlak van cultuur en erfgoed te komen. Een eerste concrete invulling hiervan is het bovenlokaal cultuurproject **Erfgoedlab Damme**, waarbij Damse en Brugse erfgoedcollecties drie jaar lang (2021-2023) met elkaar in dialoog gingen. Brugse en Damse erfgoedpartners, de bondgenoten genoemd, exploreerden onder leiding van projectmedewerker Mariebelle Deceuninck in 2023 voor een **derde en laatste keer** de mogelijkheden van de publieksgerichte inzet van de collectie van het Sint-Janshospitaal van Damme. In de editie van afgelopen jaar, die liep van 18 mei tot 31 augustus, stond de stem van het publiek centraal. Met "7 stemmen!" werden **zeven verschillende vertegenwoordigers van het brede publiek betrokken als co-curator van de expo**, opnieuw gefocust op gezinnen als primaire doelgroep. Han Decorte, die het vorige erfgoedlab cureerde, werd gevraagd om de 7 vertolkers van de publieke stem te begeleiden bij dit proces en de scenografie te verzorgen. De rol van **Erfgoedcel Brugge** bestond als bondgenoot in de **begeleiding van de stem van Nikoleta Leftheri**. Zij vertolkte de stem van de Bruggeling met een anderstalige achtergrond. Ze kwam met haar blik op de collectie tot nieuwe inzichten over hoe verschillende culturen omgaan met zorg en gastvrijheid. Nikoleta houdt van verzorging en tot rust komen. Ze koos ervoor om samen met Veerle Van Buggenhout van Coeur Tisane te werken met de kruiden uit de tuin van het Sint-Janshospitaal om de bezoekers te verwelkomen met een theeritueel, waarbij iedereen een eigen

Ik kan alleen maar dankbaar zijn voor de constructieve en warme samenwerking met Erfgoedcel Brugge tijdens het bovenlokaal cultuurproject Erfgoedlab Damme. De erfgoedcel is een logische en onmisbare partner als het gaat om het ontsluiten van erfgoedcollecties en vertellen van erfgoedverhalen. De kennis en kunde van de medewerkers waren wezenlijk, zowel in het begeleiden van de publiekscurator als bij het waarderen van de collectie van het Damse Sint-Janshospitaal, een intensief proces.

JAN HUTSEBAERT (STAD DAMME)

theemengeling op maat van de eigen noden kon samenstellen. Daarnaast stelde zij zich vragen bij de manier waarop ouderen in onze cultuur worden verzorgd. In Griekenland gebeurt dit hoofdzakelijk in familieverband, in ons land vaak in woonzorgcentra. De link met ons reminiscentieaanbod was daardoor gauw gelegd. Tot slot stond ze stil bij de concepten 'tijd' en 'vergankelijkheid'. Ook daar legde Nikoleta interculturele verschillen bloot, aan de hand van collectiestukken uit het Sint-Janshospitaal en teksten uit het oude Griekenland.

Erfgoedlab Damme leverde drie jaar op rij veel inspiratie op in functie van de toekomstige uitbating van het gebouw en het beheer van de collectie, maar is ook een mooi voorbeeld voor anderen met gelijkaardige uitdagingen. Erfgoedcel Brugge hielp bij het opmaken van een **projectfiche** in de projectendatabank van FARO.

ERFGOEDZORG IN REGIO BRUGGE-OOSTENDE

In de referentieregio's Brugge en Oostende zijn Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kustergoed actief. Samen ondersteunen zij 6 van de 17 gemeenten die tot die regio's behoren. 11 gemeenten staan dus "alleen" in hun werking rond cultureel erfgoed. De praktijk bewijst dat het niet makkelijk is om als enkeling met de beschikbare tijd en middelen te voldoen aan de normen van een erfgoedsector die steeds professioneler wordt. Het antwoord hierop ligt in een betere regionale samenwerking en afstemming. Tijdens het 3-jarige cultureel-erfgoedproject "Naar een regionale collectie- en depotwerking in Brugge-Oostende" verkennen beide erfgoedcellen hoe ze meer samenwerking en afstemming kunnen verwezenlijken op het vlak van erfgoedzorg. Ze doen dat samen met 14 andere partners (Musea Brugge, IOED Raakvlak, erfgoedcellen CO7, TERF en zuidwest, erfgoeddepots DEPOTYZE en Trezoor, FARO en enkele lokale besturen in de referentieregio's Brugge en Oostende).

In juni 2023 ging Pieter De Ketelaere als **projectmedewerker regionale collectiezorg** aan de slag bij Erfgoedcel Brugge. In de praktijk werkt hij zowel voor regio Brugge als voor regio Oostende. Tijdens een eerste stuurgroepvergadering met de projectpartners werd de aanpak van **fase 1** van het project, het opmaken van een **veldtekening roerend erfgoedcollecties**, vastgelegd. Ook de noden en aanwezige expertise op het vlak van erfgoedzorg in de regio werden in kaart gebracht.

In 2024 zal dit regionaal overzicht gebruikt worden om een lerend netwerk uit te bouwen en om te komen tot een regionaal collectieprofiel dat de 'smoel' van de regio weergeeft.

Kort na de eerste stuurgroep bijeenkomst werd ook de **Erfgoedfabriek geopend**. Dat is het depot dat zowel de archeologische collectie van IOED Raakvlak, als een deel van de collecties van Musea Brugge én van het atelier en de kostuums van de Heilig Bloedprocessie en de Gouden Boomstoet zal herbergen. Onroerend, roerend en immaterieel erfgoed onder één dak! Dat er **ook erfgoed uit de regio** terecht kan op termijn, dankzij de steun van de Provincie West-Vlaanderen, zorgde voor een extra boost bij de partners om samen aan de slag te gaan rond erfgoedzorg in de regio. We communiceerden hierover onder meer in de [verhuisblog](#) van Musea Brugge.

NIEUWE STAPPEN IN DE ZORG VOOR HET BRUGSE CULTURELE ERFGOED

VERHOOGDE REGISTRATIEGRAAD

De **registratietrajecten met vrijwilligers** in de Brugse parochiekerken en bij VIVES SpellenLab werden verder gezet. Door de drukke agenda was onze begeleiding daarbij minder intensief dan voorheen. Maar ondertussen zijn de vrijwilligers goed ingewerkt en zelfredzaam.

Bij **VIVES SpellenLab** kwamen er in 2023 nieuwe (internationale) schenkingen binnen van grote waarde, waaraan prioriteit werd gegeven op het vlak van registratie. In het bijzonder de **speelprenten** van de in 2021 overleden Nederlander **Eric van Waarden** vormen een bijzondere aanvulling op de collectie, waardoor VIVES SpellenLab nu meer dan 250 jaar spelgeschiedenis huisvest. Aan deze interessante aanwinsten wijdden we een **e-tentoonstelling**. Om het werkproces vlotter te laten verlopen, werden de taken van de vrijwilligers herverdeeld: de woensdaggroep legde zich toe op de inventarisatie van één deelcollectie, zoals de kwartetten en rode speldozen, de vrijdaggroep legde zich toe op de nieuwe aanwinsten. Deze nieuwe werkwijze bleek bevorderlijk voor de voortgang van het registratietraject. Er werden in totaal ca. 800 objecten geregistreerd in 2023. Tijdens de zomer namen we de vrijwilligers mee naar het Speelgoedmuseum in Mechelen. We maakten er kennis met de toekomstplannen voor het museum en mochten ook achter de schermen het depot bezoeken.

Onder de begeleiding van de consultant religieus erfgoed van Musea Brugge, Benoit Kervyn, zijn in 2023 **drie parochiekerken van een digitale erfgoedinventaris voorzien: Christus Koning** (203 objecten) **en de kerken van Zeebrugge; Stella Maris** (62 objecten) **en Sint-Donatus** (127 objecten). Er werd voor het eerst met twee parallelle trajecten gewerkt, om tijd goed te maken die we in 2022 verloren door het sputterende Erfgoedregister van Erfgoedplus. Een bijzondere opdracht voor de vrijwilligers religieus erfgoed was de **registratie van de collectie van de Sint-Elisabethkerk in het Brugse Begijnhof** (412 objecten). Enkelen getuigden hierover in een **filmpje**. De opmaak van de inventaris van de Begijnhofkerk gebeurde op vraag van Stad Brugge **in functie van de opmaak van het masterplan voor de site** (start in 2024). Door omstandigheden moest de registratie van de objecten in de kerk op papier worden gedaan. Dit om te vermijden dat we onze vrijwilligers opnieuw met een nieuw systeem moesten leren werken. Immers, de collectie van het Begijnhof is privaatrechterlijk religieus erfgoed en wordt in de databank van PARCUM (Collective Access) opgenomen. Eerder werkte PARCUM reeds aan de inventarisatie van de collectie van het klooster Monasterium De Wijngaard. De inventarisatie in de Begijnhofkerk kreeg een belangrijke nazorgfase die enkele maanden in beslag nam en waarvoor de we steun kregen van een stagiair en een extra vrijwilliger. Helaas is de collectie in tegenstelling tot die van de parochiekerken niet online raadpleegbaar. De databank van PARCUM is niet aan een ontsluitingsportaal gekoppeld omdat het privé-erfgoed betreft. Met toestemming van de eigenaar van de collectie, Camino vzw, maakten we we een **e-tentoonstelling** met aandacht voor enkele topstukken uit de collectie van het Begijnhof. Op **Open Monumentendag** met als thema levend erfgoed kon het publiek bovendien genieten van een kleine **pop-up tentoonstelling over het leven en vakmanschap van de begijnen**, die in het Huis van de Grootjuffrouw plaatsvond (zie verder). Deze expo, waarvoor we samenwerkten met Musea

Brugge, was een groot succes! Op twee dagen tijd maakten ca. 1.500 bezoekers kennis met het minder bekende culturele erfgoed uit de Begijnhofcollectie.

WAARDEREN EN HERBESTEMMEN

Begin 2023 werd het participatief **waarderingstraject voor de kerkinboedels van de vijf kerken van de Emmaüsparochie** (Sint-Willibrorduskerk, Sint-Godelievekerk, Sint-Baafskerk, Sint-Michielskerk en Sint-Andries en Sint-Annakerk) **afgerond**. Het herbestemmingsplan werd goedgekeurd door het projectteam, waarin diverse stadsdiensten, PARCUM, Monumentenwacht West-Vlaanderen, Bisdome Brugge en de kerkbesturen van de pastorale eenheid Emmaüs betrokken waren. Ondertussen zijn de **herbestemmingsplannen in uitvoering**. Moeilijker ligt de registratie van de herbestemmingsgegevens in de Vlaamse erfgoedbank. Hiervoor zijn we afhankelijk van input van de betrokken kerkbesturen en dat loopt op zijn zachtst uitgedrukt minder gestroomlijnd. In 2024 engageren we ons om op basis van deze ervaringen mee te werken aan een lichtere waarderingmethodiek om het Stappenplan Religieus Erfgoed van PARCUM vlotter bruikbaar te maken.

Ook voor de collectie van het **Begijnhof** plannen we een **waarderingstraject**, met de recent opgemaakte inventaris (zie hierboven) als vertrekpunt. Op vraag van Stad Brugge, die in 2024 een masterplan voor de UNESCO Werelderfgoed site wil opmaken, voerde de erfgoedcel in het najaar gesprekken met PARCUM om te bekijken op welke manier er kan samengewerkt worden. Omdat dit vooral privaatrechterlijk erfgoed betreft en onze planning voor 2024 al aardig vol zit, denken we eraan om dit grotendeels uit te besteden en vanop de zijlijn op te volgen. Ondertussen is ook de waardering van het onroerend en immaterieel erfgoed gestart in opdracht van de Dienst Patrimoniumbeheer, waarbij de erfgoedcel als klankbord betrokken is. De erfgoedcel spoorde tot slot ook het Stadsarchief en Erfgoedbibliotheek Biekorf aan om evenzeer een inventarisatie- en waarderingstraject op te starten voor het archief en de bibliotheek van het Begijnhof. Hierover meer in het jaarverslag van 2024.

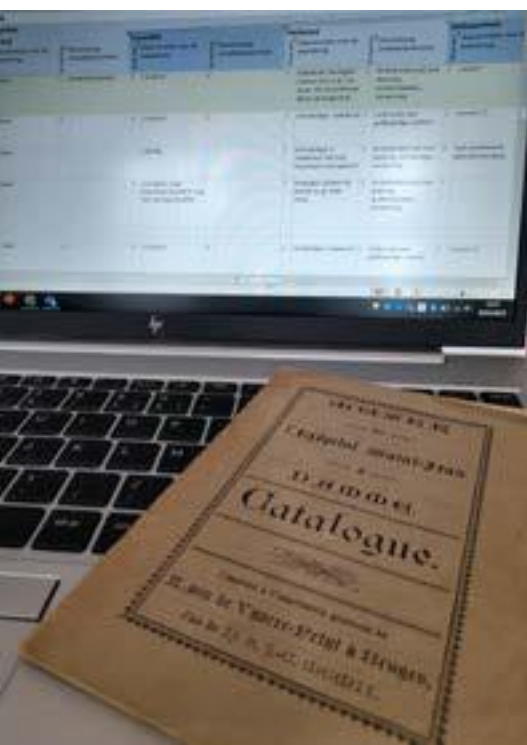
Erfgoedcel Brugge brak in 2023 een lans voor de **uitbouw van een stedelijke visie op het religieuze erfgoed** op haar grondgebied. Bijna één derde van de oppervlakte van de binnenstad gaat in oorsprong terug op een religieuze bestemming en heel

Door de fijne afstemming en complementariteit met Erfgoedcel Brugge realiseert PARCUM (als expertisecentrum voor religieuze kunst en cultuur) in Brugge een mooie oplossing rond de duurzame omgang met religieus erfgoed. Daarvan getuigen verschillende projecten in de stad het afgelopen jaar, zoals het inventariseren van het roerend erfgoed in het Begijnhof, RESTafette religieus textiel in de Emmaüsparochie en de expertiseuitwisseling omtrent het kerkenbeleidsplan.

JUDITH DELBAERE (PARCUM)

wat van het religieus patrimonium komt momenteel leeg te staan. We startten een werkgroep op met de Dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken, de Dienst Bestuurszaken en Musea Brugge. Dit resulteerde in een betere interne communicatie en een duidelijker rolverdeling. De erfgoedcel werd uitgenodigd op de **Brondag Kerkenbeleidsplan** om mee na te denken over de toekomst van de Brugse parochiekerken. Op basis van dat plan konden we onze prioriteiten op het vlak van inventarisatie en waardering van religieus erfgoed voor 2024 bepalen. De kerken die in aanmerking komen voor neven- en herbestemming zullen hierbij voorrang krijgen.

Erfgoedcel Brugge werkte verder samen met Stad Damme, Musea Brugge en Erfgoedbibliotheek Biekorf aan de waardering van de erfgoedcollectie van het Sint-Janshospitaal. Het waarderingstraject werd in juni afgewerkt. De erfgoedcel stimuleerde Stad Damme om een **projectfiche** te maken voor het kennisplatform erfgoedwijzer.be (FARO) en de opgedane kennis te delen met de regio en de Vlaamse erfgoedcellen tijdens een bijeenkomst van de collegagroep erfgoedzorg FARO in november.

Tot slot volgden we de ontwikkelingen op Vlaams niveau inzake kunstenaarsnalatenschappen op de voet. Stad Brugge krijgt bijna elke dag kunst en erfgoed aangeboden. Maar een stedelijk verwervingsbeleid ontbreekt tot nu toe. De verschillende collectiebeherende organisaties (Musea Brugge, Erfgoedbibliotheek Biekorf en Stadsarchief Brugge) hebben elk een collectieplan met een uitgeschreven acquisitiebeleid. Maar wat met bijvoorbeeld **kunstenaarsnalatenschappen**? Wat de rol van de stad op dat vlak kan zijn, werd in 2023 onderzocht **op initiatief van Erfgoedcel Brugge**. We nodigden de initiatiefnemers van

de pilootprojecten nalatenschappen kunstenerfgoed (Departement Cultuur, Jeugd en Media) uit en gingen met hen in gesprek. Zowel de consultant erfgoedzorg als de projectmedewerker regionale collectiezorg volgden de eerste masterclass op 5 oktober waar de resultaten werden voorgesteld van een onderzoek dat de bestaande dienstverlening rond kunstenerfgoed analyseert. We dachten na over **waarderings- en selectiecriteria voor Stad Brugge**. Wat kan de stad bewaren en wat behouden de erfgenamen? Moeten we alles fysiek bewaren, of kan er ook (een deel) digitaal bewaard? Hoe sensibiliseren we levende kunstenaars en communiceren we met hen over hun nalatenschap? Als snel werd duidelijk dat er nood is aan één of meerdere Brugse cases die als proeftuin zouden kunnen dienen om deze complexe materie met juridische implicaties in de praktijk uit te testen. We bekeken welke in aanmerking zouden komen voor een eventuele volgende oproep pilootprojecten in 2024.

BEWAREN

Toerisme Vlaanderen heeft sinds 2021 de Sint-Godelieveabdij en het Minderbroeders Kapucijnenklooster in de Boeveriestraat in erfpacht. Onder de noemer "**De tuin van heden**" krijgen deze twee sacrale locaties een nieuwe,

duurzame toekomst, volgens de filosofie van “**Reizen naar Morgen**”. Om het evenwicht te bewaren tussen de belangen van de lokale gemeenschap, toerisme en economie, kregen alle belanghebbenden een stem in het herbestemmingstraject. De afgelopen twee jaar nam Toerisme Vlaanderen de tijd om samen met hen de ziel van deze plekken te doorgronden, de historische en maatschappelijke troeven te leren kennen, een helder beeld te krijgen van de nodige restauratiewerken én te luisteren naar de plannen, dromen en ideeën van alle betrokkenen. Ook Erfgoedcel Brugge was daarbij. Op basis van dit participatief traject werd een masterplan opgemaakt, waarmee een nieuw en boeiend hoofdstuk in de meer dan 400 jaar oude geschiedenis van de Brugse abdij van start kan gaan.

In het najaar van 2023 bereidde Toerisme Vlaanderen de verhuis van de **collectie van de Godelieveabdij** voor. In 2024 starten immers het archeologisch onderzoek en een deel van de verbouwingswerkzaamheden. De erfgoedcel werkte mee aan de vrijwilligersoproep om de collectie onder de deskundige begeleiding van de firma Object Care bv te **verpakken**. De projectmedewerker regionale collectiezorg volgde samen met de vrijwilligers de opleiding art handling en stak zelf ook de handen uit de mouwen om een deel van de collectie volgens de regels van de kunst **verhuisklaar te maken**.

Sinds 2020 ondersteunt Stad Brugge de cultureel-erfgoedwerking van het Kantcentrum Brugge (zie verder). Als onderdeel van het bijbehorende actieplan dat opgevolgd wordt door een klankbordgroep van experts, lag de focus in 2023 op de betere bewaring van de ondertussen goed geregistreerde collectie. Onder de deskundige begeleiding van textielrestaurator Shirin Van Eenooog werd de volledige **objectencollectie van het Kantcentrum** afgelopen herfst **herverpakt door vrijwilligers van de erfgoedcel**. Zowel de expertise van Shirin als de verpakkingsmaterialen en de verzekering van de vrijwilligers werden door Stad Brugge bekostigd. Het hele traject werd gedocumenteerd en de opgedane kennis gedeeld met de sector via een **projectfiche** op het kennisplatform erfgoedwijzer.be (FARO) en een presentatie op de collegagroep erfgoedzorg van FARO in november.

Niet alleen wij steken de handen uit de mouwen om de Brugse erfgoedcollecties beter te bewaren voor de toekomst. We ondersteunen ook anderen die hiertoe bijdragen en wel als **uitleenpunt** van de **Uitleendienst Erfgoed** van FARO. Verderop in dit jaarverslag kan je lezen dat we ook voor 2023 goede uitleencijfers kunnen voorleggen.

MOOIE RESULTATEN QUA DOELGROEPENWERKING

JONGEREN OP ERFGOEDDAG

Erfgoeddag Brugge vond in 2023 plaats tijdens het weekend van 22 en 23 april met als thema "Beestig!". Dit was de eerste 'coronavrije' editie en ondanks de terugkeer naar de normaliteit bleven er nog heel wat uitdagingen over om te *tackelen*. Uiteraard nam Erfgoedcel Brugge als lokale coördinator van Erfgoeddag eerst en vooral de aandachtspunten van de edities van 2021 en 2022 mee. Maar we stootten na de coronacrisis ook op een grote vermoeidheid, zeker bij de vaste professionele en stedelijke partners. Een Erfgoeddag-activiteit organiseren vraagt tijd en energie. Voor partners met een eigen publiekswerking komt Erfgoeddag er vaak nog bovenop. Daarom nodigden we deze partners tijdens de zomer van 2022 uit om te onderzoeken wat hen kon motiveren om aan Erfgoeddag deel te nemen. Uit deze gesprekken kwam naar voor dat ze in ruil voor de inspanning niet enkel hun bezoekerscijfers wilden verhoogd zien, maar zelf ook iets wilden leren uit hun deelname. De erfgoedcel stelde daarom voor om voortaan aan iedere editie van Erfgoeddag een **intern leertraject** te koppelen, afgestemd op het jaarthema en de beleidsplannen van de partners. Voor de editie 2023 werd dat **jongeren betrekken**. Deze doelgroep bereiken wordt algemeen als niet evident beschouwd en het jaarthema Beestig! leek zich hier goed toe te lenen. Ook de ervaringen van de vorige Erfgoeddag, waarbij scholen intensief betrokken werden, konden we meenemen en op die manier verduurzamen. Samen met de partners bedachten we enkele acties met deze doelgroep voor ogen. We werkten hierbij met en voor jongeren activiteiten uit voor het centraal infopunt en hadden ook oog voor jongeren doorheen de rest van het Erfgoeddagprogramma.

Tijdens deze editie organiseerden we net als vóór de coronacrisis opnieuw een fysiek centraal infopunt. Dat is een grote meerwaarde in vergelijking met de telefonische en digitale infolijn waartoe we ons noodgedwongen moesten beperken omwille van de pandemie. Als locatie kozen we voor de Vismarkt, helemaal in lijn met het thema en gelegen op een centrale, publiek toegankelijke plek in de stad. Door de conflicterende agenda's van Villa Bota (cf. Red Rock Rally) en de Erfgoedcel, kon de samenwerking met Villa Bota helaas niet worden verdergezet en was Erfgoeddagradio maken niet meer mogelijk. Daarom zocht de erfgoedcel naar een alternatief. Het doel om jongeren te betrekken bleef overeind. Dankzij het contact met Snuffel Hostel – en daardoor ook met Jeugdhuis Comma – ontstond een nieuwe samenwerking. Zo konden we op de Vismarkt een **editie van Klankveld** organiseren. Tijdens dit podiumconcept krijgen jongeren een kwartier om hun ding te doen, van stand-up over muziek, slam-poetry, rap, poëzie, dans...

Met Snuffel Hostel hebben we met plezier samengewerkt aan Erfgoeddag 2023. Door concerten en een podium te bieden door en voor Brugse jongeren konden we erfgoed op een laagdrempelige manier tot bij de jeugd brengen.

MATHIAS DEBEVERE (SNUFFEL HOSTEL)

De “**Bjèstige Vismarkt**” was geboren: een duik in jong talent gepresenteerd door Nina Everaert. Dit **jongerenpodium** zetten we in **als toeleiding naar Erfgoeddag voor deze doelgroep**.

We zetten een **aparte communicatiecampagne** op voor dit event. BIS-stagiaire Olaya Alonso López, zelf een jongere met ervaring in communicatie en eventmanagement, ontwikkelde een campagnebeeld dat visueel verwees naar het algemene Erfgoeddag-campagnebeeld, maar dat – met het oog op de doelgroep jongeren – een meer frisse en speelse look kreeg. Het paard uit het campagnebeeld van FARO werd een eenhoorn met gitaar en de sprankelende naam Uni Kornix, verwijzend naar gitarist en singer-songwriter Jimi Hendrix. Ze kroop vervolgens zelf in de huid van Uni Kornix bij het ontwikkelen van een sociale mediastrategie voor “Bjèstige Vismarkt”, die vooral bestond uit de publicatie van *reels*. Dit leidde tot beduidend betere resultaten qua publieksbereik en -interacties met jongeren. Het leverde ons ook nieuwe volgers op, voornamelijk op Instagram. Het gebruik van stories en reels nemen we

dan ook mee naar de volgende editie. Er werd ook een artikel voorzien in het jongerenmagazine BLVRD. Op de advertentiepagina over “Bjèstige Vismarkt” prijkte het aangepaste campagnebeeld met Uni Kornix.

In het centraal infopunt viel niet louter iets te beleven voor jongeren. Er werd ook **kinderanimatie** voorzien, **uitgewerkt door leerkrachten in spe** tijdens de projectweek van de lerarenopleiding van Howest (zie verder). Dezelfde studenten konden er ook voor kiezen om een klasbakactiviteit uit te werken voor de Erfgoedweek.

Sportieve bezoekers konden dankzij **twee fietsroutes** kennismaken met activiteiten zonder reservatie buiten het Brugse centrum. De routes werden tijdens een

inleefstage **ontwikkeld door drie leerlingen 6de middelbaar** van Sint-Leo Hemelsdaele (zie verder). De twee Erfgoeddag-fietsroutes vertrokken aan het centraal infopunt op de Vismarkt en waren voorzien van een begeleidend boekje met beestige weetjes voor onderweg.

Het co-creatief met jongeren werken in de aanloop naar Erfgoeddag, hen inzetten als ambassadeur en zorgen voor een aantrekkelijk, toegankelijk aanbod met een aangepaste communicatiestrategie als toeleiding, heeft echt gewerkt. We zagen **beduidend meer jongeren op Erfgoeddag** en hebben nu **meer jonge volgers op sociale media**. Deze aanpak stimuleert ons om volgend jaar op dezelfde manier met een andere focusdoelgroep aan de slag te gaan. Omdat we geen absolute cijfers kunnen voorleggen over het aandeel jongeren in ons publieksbereik op Erfgoeddag 2023, maken we hier in functie van de volgende editie graag werk van.

Verder zetten we **ook op organisatorisch vlak** enkele **nieuwe stappen bij de lokale coördinatie van Erfgoeddag**. Vooreerst op digitaal vlak. We voorzagen opnieuw geen uitgebreide programmabrochure maar een Erfgoeddagkrantje met een programma-overzicht dat voor het eerst met een QR-code linkte naar onze website, waar de volledige en actuele informatie over de activiteiten gebundeld werd. Dat principe werd doorgetrokken in onze affiches. We werkten ook met hashtags in onze sociale mediacampagne, zodat we meer interactie met het publiek kregen, zowel in aanloop naar, tijdens, als na Erfgoeddag. Dat bleek een goed initiatief, dat in de toekomst nog consequenter kan worden toegepast door onze partners. Bij de voorbereiding van het programma werkten we voor de inspiratiesessie met onze partners met een **inspiratiepadlet**, die bovenop de inspiratiebrochure van FARO voor meer lokaal toepasbare voorbeelden zorgde. We werkten voor het eerst samen met Refu Interim vrijwilligers op het centraal infopunt. Het bleek niet evident om hen in te zetten voor het beantwoorden van vragen uit het publiek. We willen volgend jaar een passender taak voor hen voorzien op Erfgoeddag en inzetten op een intensievere begeleiding.

Erfgoeddag 2023 was een groot succes. We konden een goede combinatie van kwaliteit en kwantiteit aanbieden, in activiteiten die een duidelijke relatie met het jaarlijkse thema hadden. **53 Brugse lokale organisaties en erfgoedspelers werkten mee aan deze beestige editie, goed voor maar liefst 56 activiteiten.** Daarbij zaten ook een reeks **nieuwe partners** van buiten de erfgoedsector, hetgeen extra zuurstof gaf aan het evenement. Zo werkte Natuurpunt een stadssafari uit, hadden we een foodarcheoloog in ons gezelschap die oerproteïenen voorschotelde en samen met de stedelijke klimaatambtenaar pleitte voor minder vlees op ons bord, stond er een lezing van viroloog Marc Van Ranst en van bioloog Dirk Draulans op het programma, konden bezoekers op het dak van de Gentpoort sterrenbeesten spotten en gaven enkele kunstenaars en Brugse makers het beste van zichzelf bij het maken van ambachtelijke honing, een beestige installatie en juwelen geïnspireerd door het

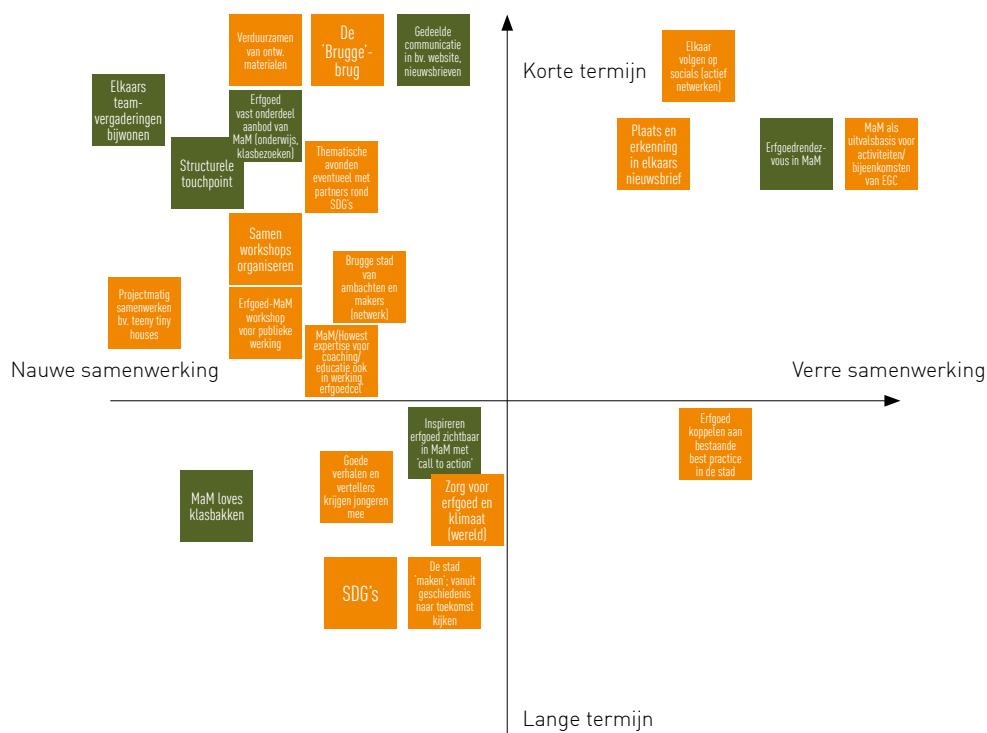
dierenrijk. De samenwerking met Kinderboerderij de Zeven Torentjes was onze grootste publiekstrekker. Van demonstraties traditioneel schaapscheren, wol spinnen en hoefkappen tot een kennismaking met het kweken van historische dierenrassen: 1.500 ouders en kinderen gaven er hun ogen de kost en staken de handen uit de mouwen. Dat is iets minder dan één vierde van ons totaal publieksbereik op Erfgoeddag (6.378 bezoekers).

Na afloop van Erfgoeddag 2023 was er een **bedankingsfeest** voorzien voor al wie had meegewerkt, van partner tot vrijwilliger. Op Kinderboerderij de Zeven Torentjes verzorgde imker Antoon Rooryck een deskundige uitleg over het boeiende leven van de honingbij en een demonstratie imkeren. Nadien schoven we aan tafel voor een lekkere verse pannenkoek **met artisanale Brugse honing**.

ERFGOED IN DE KLAS

In het voorjaar van 2023 deed de grootste middelbare school van Brugge, **Sint-Lodewijkscollege**, mee aan de Geschiedenisolympiade van Ugent. Erfgoedcel Brugge begeleidde enkele leerkrachten van de school bij het ontwikkelen van een **ErfgoedApp tour** die de verborgen verhalen van de school weer tot leven zou brengen, **naar aanleiding van het gouden jubileum** van de huidige schoolsite. 7 klassen werkten samen om oud-leerlingen, oud-personeel en buurtbewoners te interviewen. Ze kregen les van Bruno De Wever (UGent) en maakten kennis met de principes van *digital storytelling*.

ETWIE organiseerde in 2023 samen met VIVES Hogeschool de **“Erfgoedklassen”**. Die typeren zich door een geïntegreerd traject waarbij een school rond de tafel gaat zitten met een al dan niet professionele erfgoedorganisatie om een bezoek of reeks bezoeken aan deze instelling vorm te geven. Erfgoedcel Brugge kwam samen met het Volkskundemuseum en twee leerkrachten van Buitengewoon Basisonderwijs de Ganzeveer om een interactief bezoek aan het museum met

Erfgoedcel Brugge en de Mind- and Makerspace van Howest zijn al partners sinds 2020. We zetten samen de schouders onder het verweven van erfgoed met onderwijs en lokaal ondernemerschap. Erfgoed is een heel waardevol thema om aan de slag te gaan met transformatieve vaardigheden zoals delen en samenwerken, zelfontplooiing en kritisch denken, creatief vermogen en durf tonen. In 2023 ontwikkelden we samen workshops met erfgoed als inspiratiebron en werkten we intensief mee aan het Erfgoedrendez-vous rond *storytelling*. Dit zijn voor ons mooie voorbeelden van hoe kruisbestuiving in onze samenwerking centraal staat.

TIJS VERBEKE (MAM, HOWEST)

de leerlingen in te richten. In een aantal bijeenkomsten leerden we de eigenheid van de klasgroepen kennen via de leerkrachten, waarmee ze bezig zijn in de klas en hoe de erfgoedcollectie van het Volkskundemuseum een welkome toevoeging kan zijn aan de lessen en de leefwereld van de leerlingen. Dit resulteerde in een aantal fijne middagen waarin de leerlingen op bezoek kwamen in het museum en een reeks opdrachten tot een goed einde brachten.

Elk jaar voorziet Erfgoedcel Brugge ook enkele stageplaatsen voor het **inleefproject van de leerlingen 6de middelbaar van Sint Leo Hemelsdaele** (zie hierboven). Tijdens de stage van vorig voorjaar verzamelden de leerlingen informatie over de activiteiten op Erfgoeddag. De leerlingen verwerkten die vol enthousiasme in **twee fietsroutes om het publiek naar die activiteiten toe te leiden die buiten het centrum doorgaan**. De leerlingen ontwierpen een boekje met daarin de routes, een toelichting per activiteit en leuke tips ter verpozing tijdens de tocht. Het eindresultaat is aangekondigd in het Erfgoeddagkrantje, werd duidelijk gesmaakt door het publiek en de studenten bereikten dus ook hun doel. De activiteiten buiten de stadsring kregen zo een extra duwtje in de rug.

In augustus 2023 ronden we de driejarige **samenwerking met de Mind- and Makerspace** van Howest (kortweg MaM) af. De focus lag op het vinden van gemeenschappelijke opportuniteiten om elkaars inhoudelijke werking te versterken. Er werden workshops georganiseerd die het innoverende karakter van de MaM en de erfgoedkundige expertise van Erfgoedcel Brugge verenigden, inspiratiemomenten die onze beider werkingen hebben beïnvloed en banden gesmeed met nieuwe partners. Na deze driejarige periode verliezen we elkaar zeker niet uit het oog. We zetten samen stappen om cultureel erfgoed te verduurzamen in de MaM en het er een permanente plek te geven. Omgekeerd blijven we de MaM onze expertise bieden en verhuist onze educatieve uitleendienst in 2024 naar de MaM om het dichterbij hun uitgebreide educatieve netwerk te brengen. Dit en nog veel meer werd opgenomen in een nieuwe engagementsverklaring om onze samenwerking vanaf september 2023 vast te leggen. Dit proces zette ons ook aan het denken over onze eigen rol als erfgoedcel op het vlak van erfgoededucatie binnen het Brugse netwerk. Om dit helderder te krijgen, namen we het initiatief om een **educatief plan** op te maken voor onze werking de komende jaren. De consulent erfgoededucatie is eind 2023 gestart met de opmaak van dit plan.

In 2023 vernieuwden we samen met de collega's van Stadsarchief Brugge het **lespakket "Adornes achterna"**. Dat lespakket dateert uit 2005 en was het resultaat van een intense samenwerking tussen Stadsarchief Brugge, Erfgoedcel Brugge, de toenmalige KHBO (vandaag VIVES) en verschillende Brugse middelbare scholen. De historische figuur Anselm Adornes kwam erin tot leven voor tal van leerlingen uit de tweede graad van het secundair onderwijs. Er bestond ook een mogelijkheid om het gebruik van het materiaal te combineren met een bezoek aan het Stadsarchief. Na 15 enthousiaste werkingsjaren kreeg de erfgoedcel in 2020 het signaal dat de website technisch verouderd en niet meer te ondersteunen was. Hij is dan ook afgesloten in april 2020. Bij het project hoorde ook een DVD, waarvan nog slechts enkele exemplaren beschikbaar zijn, maar waar

nog best veel vraag naar bestaat. Met het oog op de 600ste verjaardag van de geboortedatum van Adornes in 2024, schreven we een stageopdracht uit om het nog steeds bruikbare inhoudelijke materiaal uit het lespakket **nieuw leven in te blazen**. **Stagiaire sociaal werk Jeanne De Wolf (HoGent)** ging de uitdaging aan. Ze **herwerkte het bestaande materiaal** en vormde het om **tot een wandeling met opdrachten in de ErfgoedApp (FARO)**. Tijdens de eerste helft van de stage raakte Jeanne in het archief vertrouwd met het erfgoedmateriaal dat in de tour verwerkt zou worden. Het tweede deel van de stage bestond uit een opleiding voor het werken met de ErfgoedApp, het kennismaken met de leertermen voor het derde jaar secundair onderwijs en het uitwerken van de **ErfgoedApp tour**. Dit luik werd door de erfgoedcel begeleid. Jeanne en de consultant erfgoededucatie testten het afgewerkte product uit samen met twee leerkrachten van OLVA en verwerkten alle feedback. De lancering van het vernieuwde pakket is voorzien voor 2024.

Ook in het nieuwe academiejaar ging Jeanne bij ons aan de slag als stagiair voor alweer een nieuwe opdracht. Tijdens haar derde jaar werkte ze aan een **nieuw lespakket** samen met de werkgroep **Struikelstenen Brugge**. In november 2023 werden 9 nieuwe struikelstenen geplaatst. Samen met de eerste, die kunstenaar Gunter Demnig in november 2022 onder grote persaandacht legde voor verzetsstrijder Mathieu Hinoul, telt Stad Brugge nu al 10 struikelstenen. De stenen herdenken de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en worden geplaatst bij het huis waar ze zijn opgepakt en weggevoerd. Ze hebben als doel om nietsvermoedende voorbijgangers even stil te laten staan bij de vreselijke gebeurtenissen uit de laatste wereldoorlog. Het educatieve pakket voor het secundair onderwijs dat Jeanne samen met de erfgoedcel ontwikkelt, zal in functie van de herinneringseducatie worden ingezet. Het pakket wordt in 2024 gelanceerd. De begeleidende **ErfgoedApp tour** staat al online. Tijdens zijn lezing op 14 november pleitte professor Koen Aerts (UGent) voor herinneringseducatie bij de inhuldiging van de 10de steen vóór de campus van Howest in de

Met grote tevredenheid kijk ik terug op het eerste werkjaar van de werkgroep Struikelstenen Brugge. De interesse van het publiek, de betrokkenheid van families en de beklivende steenleggingen maakten afgelopen jaar voor mij erg intens en bijzonder leerrijk. De professionele ondersteuning van de erfgoedcel zorgde ervoor dat er nu niet enkel 10 struikelstenen liggen in Brugge, maar dat er ook een ErfgoedApp tour beschikbaar is en een bijbehorend educatief pakket voor het middelbaar onderwijs aan komt. Op die manier draagt Erfgoedcel Brugge een “steentje” bij tot herinneringseducatie.

KRISTOF VAN MIEROP (WERKGROEP STRUIKELSTENEN BRUGGE)

Sint-Jorisstraat. Deze steen herdenkt Hector Joye, een oudstrijder uit de Eerste Wereldoorlog en echtgenoot van Louise Legros, directrice van de Normaalschool in de Sint-Jorisstraat. De man slaagde erin om via een duif informatie over de Duitse kustverdediging aan de Engelsen te bezorgen.

In de week vlak voor de herfstvakantie vindt jaarlijks de **onderzoekswEEK** plaats in de opleiding van de tweedejaarsstudenten van de **lerarenopleiding van Howest**. Tijdens deze week zetten de studenten een onderzoek op poten volgens de regels van de kunst. Opnieuw mocht Erfgoedcel Brugge deze onderzoekswEEK vormgeven en begeleiden. De toekomstige leerkrachten bestudeerden tijdens een aantal oefeningen en opdrachten hoe je **erfgoed kwalitatief en vakoverschrijdend** kan **inzetten in de lespraktijk**. Tijdens de week werden de groepjes studenten gekoppeld aan een Brugse erfgoedorganisatie die dienst deed als inspiratiebron. Ze maakten zo kennis met de werking van de organisatie, met de betekenis van erfgoed en de inzetbaarheid ervan in het onderwijs. Dit jaar waren het Stadsarchief, de Stadsschouwburg en het Islamitisch Cultureel Centrum onze partners. Op het einde van de week presenteerden de groepjes hun uitgewerkte voorstel van een activiteit waarin erfgoed centraal stond. We spoorden de deelnemende erfgoedorganisaties aan om de **voorbereidingen in te zetten tijdens de Erfgoedweek als klasbak of als kinderaanimatorie voor het centraal infopunt tijdens Erfgoeddag** (zie hierboven). We maakten deze keuze omdat we merkten dat er bij onze partners weinig animo was om klasbakken te voorzien tijdens de Erfgoedweek. Wat begonnen was als een extra bij de editie “Erfgoeddag maakt school”, bleek nu te evolueren naar iets structureels. Daar waren noch de erfgoedcel, noch onze partners klaar voor. Bovendien was er geen duidelijke lijn gestipuleerd vanuit FARO over de timing en aanpak. Ook de disparate communicatie over de Erfgoedweek zorgde voor wrevel in het veld.

Bij de scholen is dit initiatief van FARO nog onvoldoende bekend. Ondanks een intensieve promocampagne, waarbij de Brugse scholen persoonlijk werden gecontacteerd en pakketjes met flyers werden achtergelaten in tientallen middelbare en basisscholen, vonden leerkrachten erg moeilijk hun weg naar het klasbakkenaanbod. We bereikten slechts 257 leerlingen met 4 klasbakactiviteiten. Wel zagen we dat de klassen die we bereikt hebben met een erfgoedklasbak

unaniem ontzettend positief en vol enthousiasme reageerden na afloop. De leerkracht maakte vlot de koppeling met de leerstof en de leerlingen vonden het indrukwekkend en fijn om zo'n erfgoedexpert over de vloer te krijgen. We zijn ervan overtuigd dat het een formule is die kan werken in het onderwijslandschap, maar hebben hierbij nog wat extra ondersteuning en routine nodig.

ERFGOED BIJ OUDERENZORG

De **nieuwe mijmerdozen**, ontwikkeld in 2022 binnen het bovenlokaal cultuurproject "Dieper graven in het geheugen" i.s.m. Erfgoedcel TERF, zijn in 2023 **verder gepromoot**. Dit gaf in 2023 een *boost* aan de uitleendienst reminiscentie. We werkten samen met expertisecentra dementie FOTON en Sophia om het uitleenaanbod voor te stellen bij verschillende regionale spelers (koepeloverleg dementie West-Vlaanderen in Ieper, Izegem en Brugge), op het Social Creativity Congress van Howest en tijdens Cultuurklik Brugge (beide op 11 mei). Cultuurklik brengt mensen uit het onderwijs en de cultuursector in Brugge samen om expertise over cultuureducatie uit te wisselen en duurzame contacten te leggen. Het is een initiatief van het Lerend Netwerk voor Cultuureducatie in Brugge.

Mijmeren op school was een heel mooi initiatief om intergenerationeel contact te stimuleren. Mensen die hier in Hof Bladelin redelijk gesloten leefden, zijn echt opengebloeid door het contact met de jongeren van de Maricolen. Het was niet alleen een reis in de tijd, maar ook een reis rond de aardbol voor onze bewoners. We hebben jongeren ontmoet van Syrië, Afghanistan en Oekraïne en dat was erg verrijkend.

DRIES SIMOENS (VOORZITTER BEWONERSRAAD HOF BLADELIN)

Daarnaast organiseerden we een Erfgoedrendez-vous om de Brugse erfgoedspelers te inspireren rond het thema erfgoed en zorg (zie hierboven). Op Vlaams niveau werkten we mee aan het themanummer over zorg van het FARO tijdschrift. Deze inspanningen vertaalden zich in de uitleencijfers (zie verder).

We pasten de opgedane kennis toe in een **nieuwe proeftuin**, in het kader van **“De vriendenmakers”**. Via een projectaanvraag bij CERA haalden we eind 2022 1.500 euro extra middelen binnen voor een vervolgproject, waarbinnen we onderzochten hoe we de mijmerdozen nog meer kunnen inzetten ter ondersteuning van intergenerationeel contact. Onder de noemer **“Mijmeren op school”** werkten we samen met Curando, LDC Balsemboom en De Maricolen **vijf ontmoetingsmomenten uit waarbij de mijmerdozen het gesprek tussen jong en oud ondersteunden**.

De activiteit was toegankelijk voor mensen met dementie, maar niet uitsluitend op dit doelpubliek gericht. Met de projectmiddelen van CERA betaalden we de catering en regelden we vervoer voor minder mobiele personen.

Het interessante en geslaagde experiment documenteerden we met een **videoverslag**. Het leverde heel wat inzichten op om ook het secundair onderwijs en thuiswonende mensen met dementie bijeen te brengen via ons reminiscentiemateriaal. Alle tips en tricks worden toegevoegd aan de reeds bestaande lesbundel ontwikkeld voor de lagere school (project “Dieper Graven in het Geheugen”), zodat **nu ook voor het middelbaar onderwijs een lespakket reminiscentie** beschikbaar is.

Onze reminiscentiewerking levert een mooi netwerk aan partners op binnen de ouderenzorg. Via onze contacten namen ook heel wat bewoners van woonzorgcentra deel aan de performance “Pro Gratia Recepta” binnen het Reiefestival (zie hierboven). Brugge Plus vzw voorzag dankzij onze input een *Do It Yourself*-box om vanuit de voorziening ook deel te nemen aan het kunstproject van Azzurra De Gregorio. Dit is hoe onze reminiscentiewerking ook echt bijdraagt tot een bredere inclusie.

BUURTEN MET ERFGOED

In september startten de **voorbereidingen voor het buurttraject van 2024**. We kozen voor het Sint-Annakwartier en het **thema textiel**. Iedereen kent de negentiende-eeuwse kantwerksters van Sint-Anna, maar welk textiel erfgoed zit nog verborgen achter de gevels van het “Stille Kwartier”?

Musea Brugge en Handmade in Brugge vormen hierbij onze partners bij uitstek. Het Volkskundemuseum is op zoek naar verhalen om de nieuwe opstelling rond textiel te verrijken en Handmade in Brugge onderhoudt een breed netwerk aan makers met kennis van textieltechnieken. Daarnaast is voor ons ook voldoende betrokkenheid in de buurt noodzakelijk. In het najaar engageerden we daarom heel wat stakeholders uit de buurt om mee te werken aan een voortraject. LDC De Balsemboom, Taranta vzw, Spel-o-Theek De Piepbal en enkele enthousiaste sleutelfiguren werken met ons mee aan een gedragen buurtproject. Op 14 december organiseerden we al een eerste handwerkcafé in samenwerking met Taranta. Een eerste stap om de komende maanden op zoek te gaan naar (diverse) verhalen over textiel erfgoed in een centrumbuurt waar verrassend veel mensen wonen die het niet zo breed hebben of met een anderstalige achtergrond. Onze buurtprojecten zijn een hefboom voor een betere sociale cohesie en inclusie.

Meer over dit buurtproject volgend jaar, maar één ding kunnen we alvast verklappen: we vonden een mooie rode draad om buurt en textiel met elkaar te verbinden...

ERFGOED EN TOERISME

Samen met Avansa organiseert Erfgoedcel Brugge “**Erfgoed Leeft!**”: een **blik achter de schermen bij erfgoedprojecten en -organisaties**. Met dergelijke activiteiten laten we het brede publiek en erfgoedliefhebbers in het bijzonder kennismaken met minder bekend lokaal erfgoed.

In 2023 konden we via deze samenwerking onder meer de **stedelijke ontwikkelingen rond religieus erfgoed tot bij een breed publiek brengen**. In de Kapucijnenkerk maakte men op 18 januari kennis met het pilootproject van Toerisme Vlaanderen

dat de toekomst van de Sint-Godelieveabdij onder handen neemt en met het werk van onze vrijwilligers bij de inventarisatie van het religieus erfgoed in de Brugse parochiekerken. In de Sint-Michielskerk toonden we in juni hoe religieus erfgoed ook kan inspireren tot nieuwe (kunst)werken en circulair denken. Deelnemers van deze activiteit kregen

een rondleiding door de pop-up expo “RESTafette religieus textiel” (zie verder). In september bezochten we het Benedictijnenklooster Monasterium De Wijngaard in het begijnhof. Samen met zuster Stephanie maakten we kennis met het leven van de kloosterzusters en hun leefomgeving. We bezochten enkele ruimtes in het klooster en de verborgen kloostertuin.

De “Erfgoed Leeft!” activiteiten boden ook een mooie kans om onze **thema**lijjn “**Brugge Stad van Makers**” naar het brede publiek te brengen. We nodigden Handmade in Bruggemaker Margot Billiet uit voor een workshop in de Mind- and Makersspace van Howest. En maakten zo de brug tussen vakmanschap van vroeger en nu (zie verder).

In totaal namen 122 personen deel aan 4 “Erfgoed Leeft!” activiteiten. Omdat we altijd werken met kleine groepen, hanteren we een wachtlijst.

Naar aanleiding van twee concrete vragen voor nieuwe erfgoedborden onderzochten we de mogelijkheden om extra meertalige stadspanelen toe te voegen aan het bestaande aanbod. Stagiair Jaydon (zie hierboven) bekeek de mogelijkheden om binnen de bestaande infrastructuur van de Clear Channel-borden nog erfgoedposters toe te voegen. Dit kan slechts op specifieke plaatsen en ook het inplanten van nieuwe borden is geen evidentie. We wonnen advies in bij verschillende stadsdiensten die ons afraadden om te starten met een nieuw type infobord (naast de vele andere borden in het straatbeeld). Daarom kozen we uiteindelijk toch voor **dynamische digitale content via de ErfgoedApp of andere platformen zoals Vertelgoed.be van de Provincie West-Vlaanderen**. Heel wat toeristische content is ondertussen beschikbaar via onze ErfgoedApp tours. We kijken ze jaarlijks na en zetten de **tours** overal waar mogelijk extra **in de kijker**. Een mooie opportuniteit om dit te doen was het initiatief van de Sint-Michielsbeweging in de Sint-Jacobskerk. Tijdens de blokperiode mei-juni ontvangen zij heel wat studerende jongeren **in de blokkerk**. Via een extra placemat op elke tafel brachten we onder meer de ErfgoedApp tour “De verborgen schatten van de Sint-Jacobskerk” onder de aandacht van de jongeren, een kunstzinnige pauze gegarandeerd!

Tot slot een bruggetje naar het volgende hoofdstuk. Via het **bovenlokaal cultuurproject Future Souvenirs** wil Handmade in Brugge hedendaags vakmanschap inzetten voor het ontwikkelen van een nieuw en kwalitatief souvenir onze werelderfgoedstad waardig. Erfgoedcel Brugge is partner en neemt concreet een **adviserende rol** op bij het verbinden van toerisme met de rijke ambachtelijke traditie in de stad. De consultant erfgoededucatie uit ons team zetelt volgend jaar bovendien in de jury die gekoppeld is aan de wedstrijd “BRUGOH”, waar makers opgeroepen worden om via de ontwikkeling van een kwaliteitsvolle herinnering de geromantiseerde toeristische beeldvorming op Brugge bij te sturen. Het project heeft ook tot doel de gemeenschap van Brugse makers op te waarderen en in te zetten als motor voor maatschappelijke verandering, zoals bijvoorbeeld de verduurzaming van de bezoekerseconomie.

Sint-Michiels beweging

Welkom!!

Als je Sint-Michielsbeweging wilt zijn, heb je een paar voorwaarden aan beweging moeten laten zien. Maar dat doe je niet op het moment dat je hier bent. Het is een beetje anders. Het is een beetje anders. Het is een beetje anders. Het is een beetje anders.

Take a break...

Als je toch een beetje anders is, dan kun je een beetje anders zijn. Het is een beetje anders. Het is een beetje anders. Het is een beetje anders. Het is een beetje anders.

De Sint-Michielsbeweging, wa is do??

De Sint-Michielsbeweging is een groep jongeren die vanuit Sint-Michiels samenkomt. We hebben elke week een ontmoeting (SMB) met elkaar. We hebben elke week een ontmoeting met elkaar. We hebben elke week een ontmoeting met elkaar. We hebben elke week een ontmoeting met elkaar.

Doe iets voor 'n ander

Met de Sint-Michielsbeweging hebben we 'n sociale winkel 'Potpoint' waar mensen in armoede langs kunnen voor voeding en verzorgingsproducten. Elke week op vrijdag zetten jongeren en studenten zich in om deze mensen goed te kunnen ontvangen. Wil je ook eens vrijwilliger zijn, neem dan contact op met anna.sintmichiels@gmail.com.

De Sint-Jakobskerk

De eerste kapel stond er al in de 13^eE. De huidige kerk staat er sinds de 16^eE. In de kerk hangen vijf werken van de Vlaamse Topstukkenlijst rond cultuur in een nauw...

OPEN DE ERFGOEDAPP EN ONTDEK DE VERBORGEN SCHATTEN VAN DE SINT-JAKOBSKERK

[QR CODE](#)

EXAMEN

41

BRUGGE, STAD VAN MAKERS

Vakmanschap leeft in Brugge. Al sinds de middeleeuwen is de stad een bloeiend ambachtelijk productiecentrum, met een rijke traditie in verfijnd handwerk. Maar ook vandaag hebben heel wat getalenteerde vakmensen, makers, ontwerpers en ambachtelijke ondernemingen hier hun thuisbasis.

Met de themalijn "Brugge, stad van makers" gaf Erfgoedcel Brugge de afgelopen drie jaar vakmanschap extra impulsen. Van lepelsnijden tot letterkappen, samen met Handmade in Brugge probeerden we historisch vakmanschap te borgen, ambachtslui te koesteren en hun kennis en vaardigheden onder de aandacht te brengen van een breed publiek.

BRUGSE BEURZEN VAKMANSCHAP

Erfgoedcel Brugge motiveerde zoveel mogelijk Brugse makers om een leerling-meestertraject op te starten. We zetten hierbij al jarenlang in op lokale infosessies over de beurzen vakmanschap van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Brugge scoort dan ook erg sterk in de Vlaamse cijfers over gehonoreerde beurzen vakmanschap. Het afgelopen jaar startten opnieuw 4 meester-leerlinggroepjes in Brugge een traject op. We gingen verder met het audiovisueel **documenteren** van **drie meester-leerlingtrajecten**, van begin tot eind. Via een blog op onze sociale mediakanalen kon het brede publiek kennis maken met het ambacht van de imker, de patroonontwerper en de glazenier. We leerden dat bijenkoninginnen met de post uit Zwitserland opgestuurd worden, joegen in de zomer Aziatische hoornaars weg van de bijenkasten, leerden het verschil tussen digitale en handgemaakte patronen, keken onze ogen uit bij manuscripten met prachtige patronen in de erfgoedbibliotheek, zagen hoe je correct glas mastiekt en vergaapten ons bij

de lichtinval van gekleurd glas. De filmpjes werden niet alleen ingezet om de kennis en vaardigheden van deze ambachtslui te borgen, maar ook om andere makers te inspireren. We sporen leerlingen en meesters dan ook aan om hun trajecten digitaal te registreren op immaterieelergoed.be zodat voldoende sporen van hun praktijk bewaard blijven en de toekomst van dit vakmanschap verzekerd wordt.

Eind 2023 werd bekend dat ook in 2024 twee meester-leerlingtrajecten uit Brugge worden gesubsidieerd. Voorlopig is dit de laatste oproep van het Departement Cultuur, Jeugd en Media, maar wij laten de Brugse ambachtslui niet los. We blijven ons inzetten voor de vele Brugse vakmensen en hun passie en zijn vastbesloten om deze contacten warm te houden. We blikken vol warmte terug op drie boeiende jaren en kijken reikhalzend uit naar de volgende themalijn: verzamelwoede.

ALAAMBAK GETEST

In het kader van de opleiding "Erfgoed en Onderwijs" sloegen Erfgoedcel Brugge en Handmade in Brugge in 2022 opnieuw de handen in elkaar om samen **een ambachtenkoffer, de Alaambak**, te ontwikkelen in de Mind and Makerspace van Howest (MaM). Met deze educatieve koffer willen we het begrip "ambacht" en de toekomst van ambachten tot bij kinderen uit de basisschool brengen. De leskoffer bevat een handleiding met opdrachten, tips, ideeën en uitstappen waaruit een leerkracht kan putten om de wereld van ambachten in de klas te ontdekken. In de koffer zitten ook enkele originele, oude gereedschappen uit het Volkskundemuseum. De leerlingen kunnen deze besnuffelen, aanraken en van alle kanten bekijken om kennis te maken met een aantal oude beroepen. Het gebruik van de koffer kan gekoppeld worden aan een workshop in de MaM waarin het innovatieve van ambachten belicht wordt. De Alaambak werd in 2023 uitgebreid getest en verfijnd tijdens de Erfgoedweek. Leerkrachten uit het basisonderwijs kunnen de Alaambak voortaan gratis ontleneren.

RESTAFETTE RELIGIEUS TEXTIEL

Een vel handgeschept papier gemaakt van oude koorhemden? Akoestische gordijnen die uit liturgische gewaden bestaan? Kleurrijke theaterkostuums die witte rochetten een nieuw leven geven? Het kan! Geïnspireerd door historische voorbeelden van hergebruik gingen tien Brugse makers (Margot Billiet, Lotte Cools, Isabelle De Groote en team, Erika Defurne, Inge De Zutter, Hannelore Maet, Piet Moerman, Katrien Perquy, Marc Schotte en Dominique Vieren) en de Antwerpse kunstenares Elsje Janssen aan de **creatief slag met afgestoten religieus textiel uit de inboedels van de kerken van de Emmaüsparochie** (zie hierboven). Zo werd het **vakmanschap uit het verleden verbonden met het talent van de Brugse makers vandaag**, met verrassende resultaten!

Erfgoedcel Brugge nam het initiatief voor dit **innovatief traject**. Geïnspireerd door "RESTafette kant", een project van Handmade in Brugge uit 2022, deden we in het voorjaar van 2023 een oproep onder de makers met een Handmade in Brugge-label. Gaandeweg vervoegde ook expert **herinneringstextiel Elsje Janssen** het team. We schotelden de makers resten religieus textiel voor met een lage erfgoedwaarde, die niet meer gebruikt zouden worden bij de eredienst en die na afloop van een intensief, participatief waarderings- en herbestemmingstraject afgestoten werden. Ze kregen een drietal maanden de tijd voor hun creatieproces. De stukken textiel die religieuze symbolen bevatten, werden onder leiding van **Embroidery Belle** in opdracht van de betrokken kerkfabrieken omgevormd tot akoestische gordijnen voor

RESTafette is niet alleen een waardevol project, maar ook een meeslepend avontuur waarin creatie en erfgoed op een unieke wijze samenkomen. Dit vormde de aanzet tot het creëren van mijn kunstwerk "KAN'T 230418". RESTafette belichaamt niet alleen de doelbewuste keuze voor hergebruik van erfgoed met een beperkte materiële waarde, maar fungeert ook als een poëtische verbinding tussen het verleden en het heden.

INGE DE ZUTTER (BRUGSE MAKER)

de Sint-Michielskerk. De geëngageerde makers werden hierbij voor de afwerking ondersteund door de firma **Arte/Grossé**, die ooit zelf de producent was van het afgestoten liturgisch textiel. Over het overige textiel konden de makers vrij beschikken.

Het resultaat werd getoond in een **pop-up expo**. De primeur was voor de deelnemers van de Erfgoed Leeft!-activiteit "Upcycling van religieus textiel" op 16 juni i.s.m. Avansa, gekoppeld aan een persmoment (zie hierboven). Toen waren alle creaties uitzonderlijk samen te bewonderen in de Sint-Michielskerk. Nadien verhuisde het vrij werk van de Brugse makers naar het Sashuis, waar het van 18 augustus tot 28 oktober te bewonderen bleef. In totaal bezochten maar liefst 3.736 personen deze tentoonstelling. In de periode van het Reiefestival (18 tot 20 augustus, zie hierboven) en tijdens het Open Monumentenweekend (9 en 10 september) konden bezoekers er bovendien de makers en hun ambachten beter leren kennen via allerlei **demonstraties en workshops**. Alles samen waren die goed voor 26 deelnemers.

Het succes van dit project smaakt naar meer. Wellicht gaan we in de nabije toekomst opnieuw aan de slag met historische restmaterialen of oude technieken en patronen...

VAKMANSCHAP LEEFT OP OPEN MONUMENTENDAG

In 2023 focuste Open Monumentendag op levend erfgoed, waaronder vakmanschap. Tijdens het Open Monumentenweekend viel de iconische site van het Begijnhof te (her)ontdekken via verschillende activiteiten. Voor de erfgoedcel startte het weekend al op 8 september met een Erfgoed Leeft!-activiteit i.s.m. Avansa (zie hierboven) waarbij bezoekers onder begeleiding van zuster Stéphanie een kijkje namen in het Monasterium zelf. Op 9 september opende vervolgens de **pop-uptentoonstelling “Vakmanschap van de Brugse begijnen tentoongesteld”**. De expo was het orgelpunt van de inventarisatie die PARCUM en Erfgoedcel Brugge in het Begijnhof hadden uitgevoerd, respectievelijk van het kloostergedeelte en de kerk (zie hierboven). In totaal kwamen ongeveer 1.500 bezoekers kijken naar een tiental erfgoedobjecten die het leven van de begijnen – en in het bijzonder hun vakmanschap – illustreren.

Daarnaast waren we ook aanwezig in Hof Sebrecchts, de voormalige woning van professor Joseph Sebrecchts, doctor in de geneeskunde en chirurg verbonden aan een aantal ziekenhuizen in de Brugse binnenstad. In zijn woning is een breed scala aan historisch behangpapier uit de 18de eeuw tot vandaag bewaard gebleven. Dit inspireerde meesterpatroonontwerper **Margot Billiet**. Zij ontwikkelde in opdracht van en ondersteund door de erfgoedcel een **workshop** die de deelnemers meenam in de wondere wereld van **historische behangpatronen**. Twee maal 15 personen maakten onder haar begeleiding zelf een stukje chinoiserie behangpapier en konden na afloop de dokterswoning, die binnenkort een nieuwe bestemming krijgt, bezoeken met een gids. Er was meer interesse, maar helaas konden we omwille van de gekozen werkvorm niet meer mensen laten deelnemen.

ONDERSTEUNING KANTCENTRUM

We zetten de **uitbouw van de cultureel-erfgoedwerking van het Kantcentrum Brugge** verder. Het Kantcentrum Brugge is een levend huis rond het kantambacht, met opleidingen, open ateliers en een eigen museum. Stad Brugge moedigt het Kantcentrum Brugge aan om nog verder in te zetten op de groei van hun cultureel-erfgoedwerking via een structurele werkingstoelage voor de periode 2020-2025. Deze toelage komt niet uit het werkingsbudget van de erfgoedcel, maar Erfgoedcel Brugge biedt wel inhoudelijke ondersteuning bij de inzet van die middelen. Op initiatief van de erfgoedcel werd in 2021 een klankbordgroep opgericht om hierbij ook de kennis en ervaring van een ruime groep van experts te betrekken. Hierin zijn vertegenwoordigd: FARO, WIE, ETWIE, Kant in Vlaanderen, Texture, Handmade in Brugge, Musea Brugge, kantexpert Frieda Sorber (vml. MoMu) en textielrestauratrice Shirin Van Eenoo. Met deze groep bekeken we ook in 2023 de werking van het Kantcentrum Brugge vanuit een ruimer perspectief dan louter dat van de vzw of van Brugge. In 2023 focusten we op de betere bewaring van de collectie (zie eerder).

In november 2023 sloten we de themalijn rond vakmanschap af op de Dag van de Ambachten. De Brugse makers waarmee we nauw samenwerkten de afgelopen jaren, kregen een ambachtelijke verrassing in de brievenbus. We lieten hen weten dat we de samenwerking met hen en met Handmade in Brugge niet stopzetten. Ook de komende jaren blijft Erfgoedcel Brugge de activerende aanpak om vakmanschap als immaterieel erfgoed te bewaren ondersteunen, zij het eerder receptief dan proactief.

Erfgoedcel Brugge en Handmade in Brugge zetten Brugge verder op de kaart als Stad van Makers. Samen ontwikkelden we de 'Alaambak', een educatieve koffer om de wereld van ambachten te ontdekken in de klas.

Vakmanschap uit het verleden verbinden met makers vandaag, daar streven we samen naar. Met de tentoonstelling RESTafette werden Brugse makers uitgedaagd om aan de slag te gaan met historische restmaterialen. Het tentoonstellingsmateriaal kochten we gezamenlijk aan. Een win win voor beide organisaties op vlak van ecologie.

En de samenwerking gaat nog verder door ambachten in te zetten op actuele thema's. Met het project BRUGOH! ontwikkelen we een kwalitatief souvenir gelinkt aan erfgoed dat een antwoord geeft op niet-duurzame massaproducten. Een samenwerking die elkaar versterkt en ambachtelijke makers een toekomst geeft.

EVELYNE DEMEY (HANDMADE IN BRUGGE)

KERNCIJFERS OVER DE WERKING

We onderbouwen onze woorden graag met duidelijk cijfermateriaal. Onderstaande tabel geeft dan ook een ander inzicht in de werking van de erfgoedcel dan louter de omschrijving van de projecten en trajecten waar we in 2023 onze schouders onder zetten.

Loketfunctie	Aantal beantwoorde informatievragen over cultureel erfgoed	Aantal vragen over onroerend erfgoed of andere onderwerpen doorverwezen naar collega-stadsdiensten
	96	25
Uitleendienst	Aantal uitleningen Uitleendienst Erfgoed (FARO)	Aantal uitleningen uitleenaanbod reminiscentie en educatie
	17	204
Vorming	Vormingsuren medewerkers erfgoedcel	Aantal deelnemers Erfgoedrendez-vous, Erfgoed Leeft! activiteiten en workshops (Reiefestival en Open Monumentendag)
	340,5	769
Publieksbereik	Deelnemers "Erfgoeddag Beestig!" + klasbakken Erfgoedweek	Bezoekers expo's "RESTafette religieus textiel" en "Vakmanschap van de Brugse begijnen tentoongesteld", Erfgoed Leeft!-activiteiten, workshops
	6.635	5.236
Vrijwilligerswerking	Actieve vrijwilligers Erfgoeddag	Actieve vrijwilligers registratie
	16	23
Digitale communicatie	Abonnees maandelijkse nieuwsbrief	Facebook/Instagramfans
	3.890	2.100/1.100
Websites	Bezoekers Erfgoedcelbrugge.be	Bezoekers ErfgoedBrugge.be + ErfgoedApp tours Erfgoedcel Brugge
	gemiddeld 1.680 bezoekers/maand, met piek in maand van Erfgoeddag van 5.600 bezoekers	ca. 7.900/maand en 297 gebruikers ErfgoedApp tours

Erfgoedcel Brugge is het **eerste aanspreekpunt voor Brugs erfgoed** in de brede zin van het woord. We ontvangen niet alleen vragen over cultureel (lees: roerend en immaterieel) erfgoed, een deel van de vragen gaat over onroerend erfgoed, archeologie of ruimtelijke ordening. Bovendien krijgen we ook veel vragen binnen waarop onze collega's van Musea Brugge, Stadsarchief Brugge of Erfgoedbibliotheek Biekorf beter kunnen antwoorden.

De cijfers van onze loketfunctie uit 2023 tonen aan dat we erin geslaagd zijn om de rol van de erfgoedcel in het Brugse erfgoedveld beter te communiceren. We krijgen immers steeds minder vragen binnen over onroerend erfgoed die bedoeld zijn voor de collega's van de stedelijke Dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken of Raakvlak (minder dan één vijfde in vergelijking met één derde in 2022). De vragen over cultureel erfgoed die we niet zelf kunnen behandelen, worden goed opgevolgd door de collega's van de collectiebeherende organisaties.

De erfgoedcel fungeert als **centraal uitleenpunt** voor Noord-West-Vlaanderen voor de **Uitleendienst Erfgoed van FARO**. Het totaal aantal uitleningen is gelijkaardig aan dat van vorig jaar, maar dit jaar waren de dataloggers het meest uitgeleende item (9 keer) en op de tweede plaats de anoxieset (4 keer). Hieruit leiden we af dat er in 2023 meer aandacht was voor het bewaren van erfgoed dan vorig jaar. De opstart van ons project regionale collectiezorg kan hier mogelijk aan gelinkt worden.

Daarnaast beheert de erfgoedcel ook heel wat **reminiscentie- en educatief materiaal** en het aanbod blijft aangroeien. We breiden het ook uit met digitale pakketten. De projecten "Dieper graven in het geheugen" en "Mijmeren op school", alsook de samenwerking met onderwijsinstellingen zorgden voor een *boost* voor dit uitleenaanbod. Het aantal uitleningen steeg naar 204 in totaal, het hoogste aantal ooit! Dat is een stijging van maar liefst 42% tegenover 2022.

Met de uitleenfunctie gaat heel wat voor het publiek onzichtbaar werk gepaard: het bijhouden van een uitleenkalender, het faciliteren van een ophaal- en teruggavemoment voor de klant, het nakijken, onderhouden en herstellen van het materiaal, voorraadbeheer enzoverder. Onze administratief medewerker is hier makkelijk één tot twee werkdagen per week mee bezig. Die inspanning loont onrechtstreeks, want vaak komen mensen via ons uitleenaanbod bij ons terecht en maken ze via die weg ook kennis met andere aspecten van onze dienstverlening. Dankzij het uitleenmateriaal is Erfgoedcel Brugge ook actief op regionale schaal.

In 2023 zetten we verder in op de **kennisopbouw van de medewerkers**. Hierna een overzicht van de gevolgde vorming. In totaal was het team van de erfgoedcel meer dan 40 volledige werkdagen in opleiding.

Medewerker	Gevolgde vorming	Organisator	Aantal uren
Coördinator (Livia)			30
6/3	Mailchimp	Stad Brugge	1,5
16/5	Groot Onderhoud	FARO	8
2/6	Collectie van de Gentenaar	Stad Gent	8
13/6	Visual harvesting	Studio Roodgras	3,5
5/9	Inspiratiedag Erfgoed achter de schermen	CEMPER en CC Brugge	7
14/12	Visual branding in de praktijk	FARO	2
Consulenten (Lisa, Louise en Sarah)			189
2/2	Introductie SamenLezen	FARO	2
3/2	Workshop vormgeven van je klasbakmoment	FARO	7
14/2 & 21/3	Hoe erfgoed inzetten in zorg? Leren door te doen!	FARO	8
6/3	Ga voor co-creatie: hoe een aanbod met en voor mensen met dementie creëren	CERA	1
22/3	Lerend netwerk mondelinge geschiedenis	FARO	7
30/3	Contactdag Beestig Erfgoed	CAG	8
27/4	Inspiratiedag inventariseren en waarderen van museumdirecteursarchief Willy Vandenbussche	PWV	8
10/5	SamenLezen: terugkoppelmoment	FARO	2
16/5	Groot Onderhoud	FARO	24
25/5	Vrouwen in de Islam	KADOC	2
1/6	Outlook	Stad Brugge	3
2/6	Collectie van de Gentenaar	Stad Gent	16
6/6	Timemanagement	Stad Brugge	3
13/6	Visual harvesting	Studio Roodgras	11
16/6	Trefdag Vlaamse erfgoedcellen	FARO	16
5/9	Inspiratiedag Erfgoed achter de schermen	CEMPER en CC Brugge	7
5/10	Nalatenschappen kunstenerfgoed masterclass 1	DCJM	2
10/10	Inclusief vrijwilligerswerk	Refu Interim	3
10/10	Workshop erfgoedspelen in de ErfgoedApp	FARO	5
12/10	Collegagroep digitale collectiedata	FARO/meemoo	6
19, 20/10	Informatie aan Zee	VVBAD	14
20/10	Inspiratiedag Vuile handen, lerende kinderen	FARO	6
26, 27/10	Bestemming Erfgoed, In gesprek met de plek	Toerisme Vlaanderen	16
6/11	In goede handen Het collectieplan: de basis voor een efficiënt collectiebeheer	FARO	6
7/11	Aan de slag met inclusieve taal	FARO	3
20/11	Herschrijven van erfgoedverhalen op NT2-niveau	FARO	3
Projectmedewerker (Pieter)			74
16/6	Trefdag Vlaamse erfgoedcellen	FARO	8
2, 9, 16/10	Basiscursus behoud en beheer	FARO	18
5/10	Nalatenschappen kunstenerfgoed masterclass 1	DCJM	2
18 & 31/10	Art handling	Object Care	16
23/10	In goede handen Intern transport	FARO	6
6/11	In goede handen Het collectieplan: de basis voor een efficiënt collectiebeheer	FARO	6

13/11	In goede handen Veilig en beveiligd	FARO	6
27/11	In goede handen Depotinrichting als sleutel tot een efficiënt collectiebeheer	FARO	6
11/12	In goede handen Onderhoud in een erfgoedcontext	FARO	6
Administratief medewerker (Evelyne)			47,5
17, 19/1 & 25, 26/4	UBW (boekhoudkundig programma)	Stad Brugge	10
23/02	BorrowMe (software Uitleendienst Erfgoed)	FARO	3
14/2 & 28/3	Groeien in uw nieuwe erfgoedjob	FARO	16
4/4	Collective Access (software databank PARCUM)	PARCUM	3
16/5	Groot Onderhoud	FARO	8
7/6	Wise (software catalogus Openbare Bibliotheek)	Openbare Bibliotheek Brugge	4
13/6	Visual harvesting	Studio Roodgras	3,5

We zetten ook in op **kennisdeling** met onze Erfgoedrendez-vous bijeenkomsten, inspiratiesessie Erfgoeddag, workshops... Al deze initiatieven gingen fysiek door omdat we onze nabijheid en toegankelijkheid voor het Brugse erfgoedveld hoog in het vaandel dragen. De kennis die we zelf opdoen, verankeren we zowel intern op onze netwerkschijven, als via digitale projectfiches op de website van FARO.

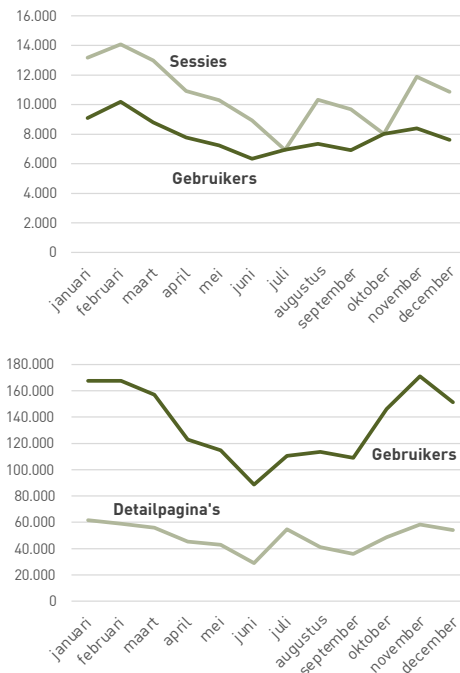
De cijfers van het **fysieke bezoekersaantal** in 2023 waren goed. De expo "Vakmanschap van de Brugse begijnen tentoongesteld" naar aanleiding van Open Monumentendag bereikte in totaal 1.500 bezoekers op twee dagen tijd. Handmade in Brugge bleek een schitterende partner voor ons publieksbereik van "RESTafette religieus textiel". Het aantal bezoekers tijdens "Erfgoeddag Beestig!" was terug op het niveau van voor de coronacrisis. Onze activiteiten voor jongeren en kinderen deden het bijzonder goed, hetgeen ook de bedoeling was van ons intern leertraject (zie hierboven). We zetten de afgelopen edities ook meer in op kwaliteit en een goede aansluiting bij het thema.

Erfgoedcel Brugge telt ook graag haar **digitaal bereik** mee. We bleven net als vorig jaar sterk inzetten op digitale communicatie. Maandelijks kregen bijna 4.000 abonnees onze nieuwsbrief. Onze abonnees zijn zowel erfgoedliefhebbers als -professionals. Ook op sociale media zijn we goed bezig: we kregen 26% volgers bij op Facebook en 80% op Instagram in vergelijking met vorig jaar. We maakten in totaal 197 posts, meestal zowel op Facebook als Instagram. Dat is een fel gestegen gemiddelde van 3,7 posts per week (tegenover 2 per week in 2022). Deze verhoogde activiteit leverde ons een extra bereik op van ca. 30% op Facebook en meer dan 80% op Instagram. Ons kennisplatform erfgoedcelbrugge.be had maandelijks zo'n 1.680 bezoekers, maar rond Erfgoeddag steeg dit aantal makkelijk tot 5.600 bezoekers. Dit is een opmerkelijke stijging in vergelijking met het voorbije jaar. De inspanningen om onze website actueel te houden lonen zeker en vast, ook al is de vormgeving en structuur aan vernieuwing toe.

Niet te vergeten zijn ook de bezoekers van ErfgoedBrugge.be, waarvan de erfgoedcel ooit initiatiefnemer was en nog steeds een belangrijke content partner is. Met 94.633 bezoekers op jaarbasis in 2023 blijft het aantal gebruikers van dit stedelijk erfgoedportaal stijgen (6,6% in vergelijking met vorig jaar). Het aantal paginasessies die gelinkt zijn aan collectiestukken ingevoerd onder begeleiding van Erfgoedcel Brugge (religieus erfgoed in de Brugse parochiekerken, collectie Spermalie-Instituut, erfgoed in het 500 jaar oude Café Vlissinghe, de historische bordspellencollectie van VIVES SpellenLab, collectie Kantcentrum Brugge...)

Gebruikers en paginaweergaven 'ErfgoedBrugge.be'

Statistiek	2022	2023	Toename	Per dag
Gebruikers	88.801	94.633	+ 6,6 %	259
Sessies	130.970	128.034	- 2,2 %	351
Paginaweergaven	1.495.515	1.620.810	+ 8,4 %	4.441
» Detailpagina's	546.450	586.296	+ 7,3 %	1.606

is wel gedaald. Dat komt omdat we minder objecten toevoegden dan gewoonlijk (1.192 in totaal) en werkten met gekoppelde e-tentoonstellingen opgemaakt in Adobe Express sinds bekend werd dat die functionaliteit er bij het nieuwe ErfgoedBrugge.be niet meer in zal zitten. De bestaande e-tentoonstellingen die nog in het CMS van ErfgoedBrugge.be zitten, zullen in 2024 moeten worden overgebracht naar een andere toepassing. Helaas is het aantal views van de e-tentoonstellingen in 2023 onbekend door een aanpassing in de software.

Het team van Erfgoedcel Brugge sluit 2023 met een voldaan en tevreden gevoel af. We konden afgelopen jaar naar hartenlust netwerken en experimenteren samen met vaste en minder voor de hand liggende partners. Zorgen voor het Brugse culturele erfgoed blijft voor ons uiteraard erg belangrijk, maar het inzetten als middel tot een warmere samenleving, geeft ons nog meer energie. We legden hiervoor alvast een stevige basis om in 2024 van te vertrekken.

In dit jaarverslag maken we voor de titels gebruik van het digitaal lettertype 'Colard Mansion'. Deze Brugse drukker van luxeboeken hanteerde in de vijftiende eeuw een bijzondere typografie.

Letterontwerper Jo De Baerdemaeker ontwierp in 2018 een nieuwe letter als hommage aan deze Brugse pionier in gedrukte boeken en prenten.